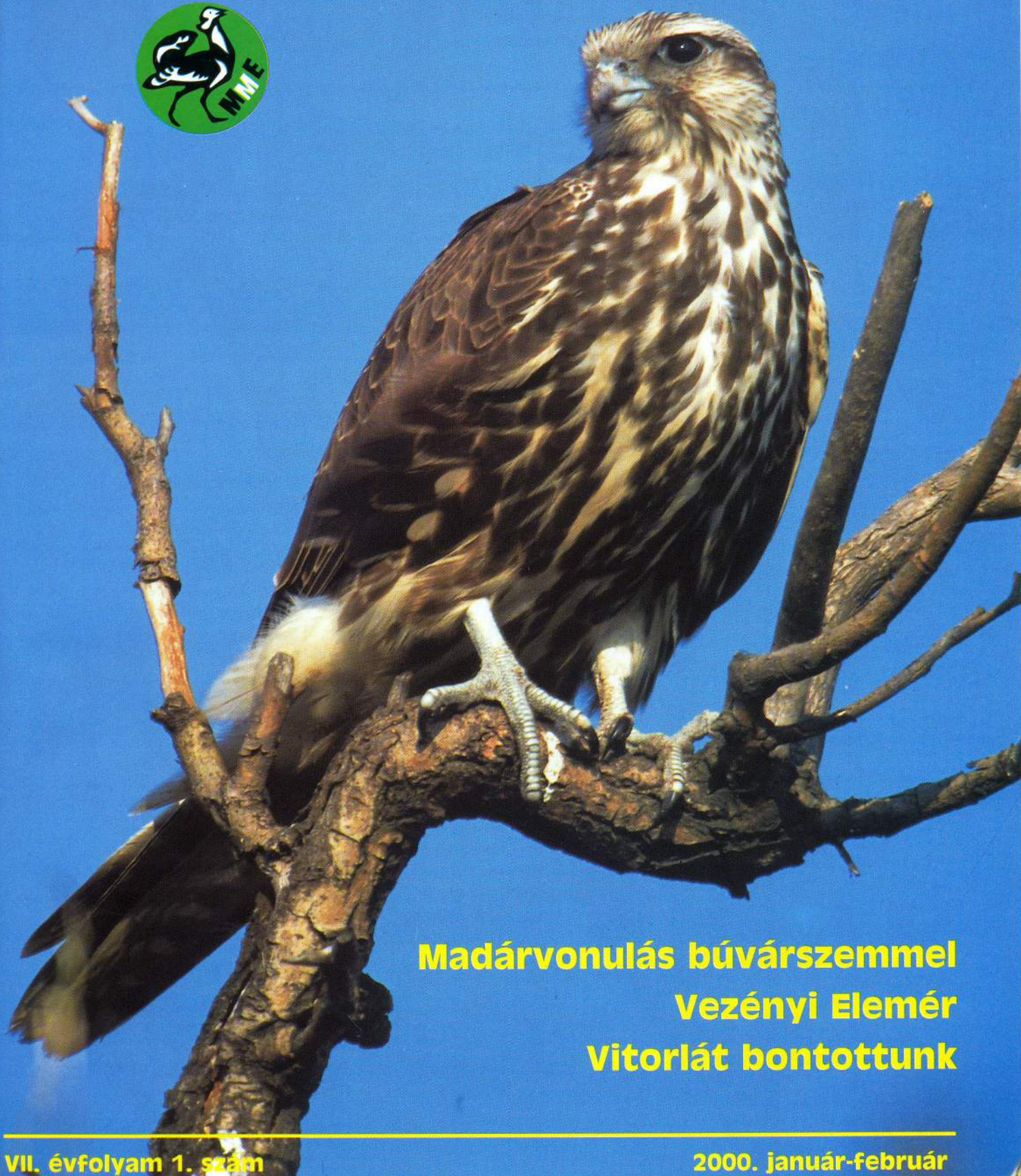

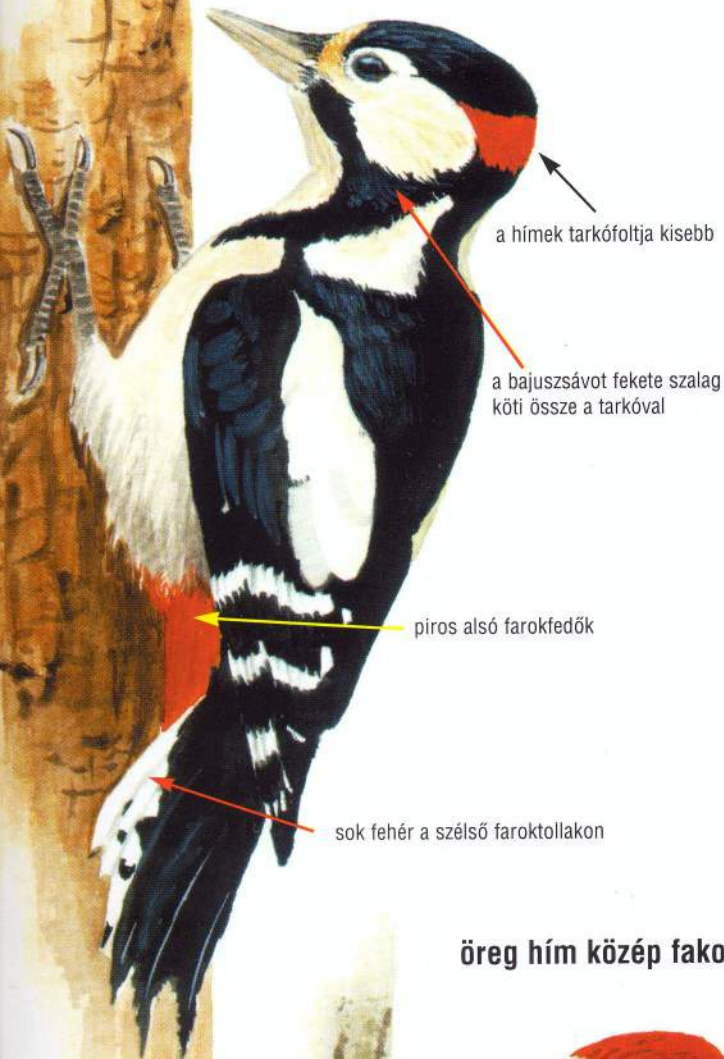
madártávlat

Természetvédelmi folyóirat

Madárvonulás bűvárszemmel
Vezényi Elemér
Vitorlák bontottunk

öreg hím nagy fakopáncs

a hímek tarkófoltja kisebb

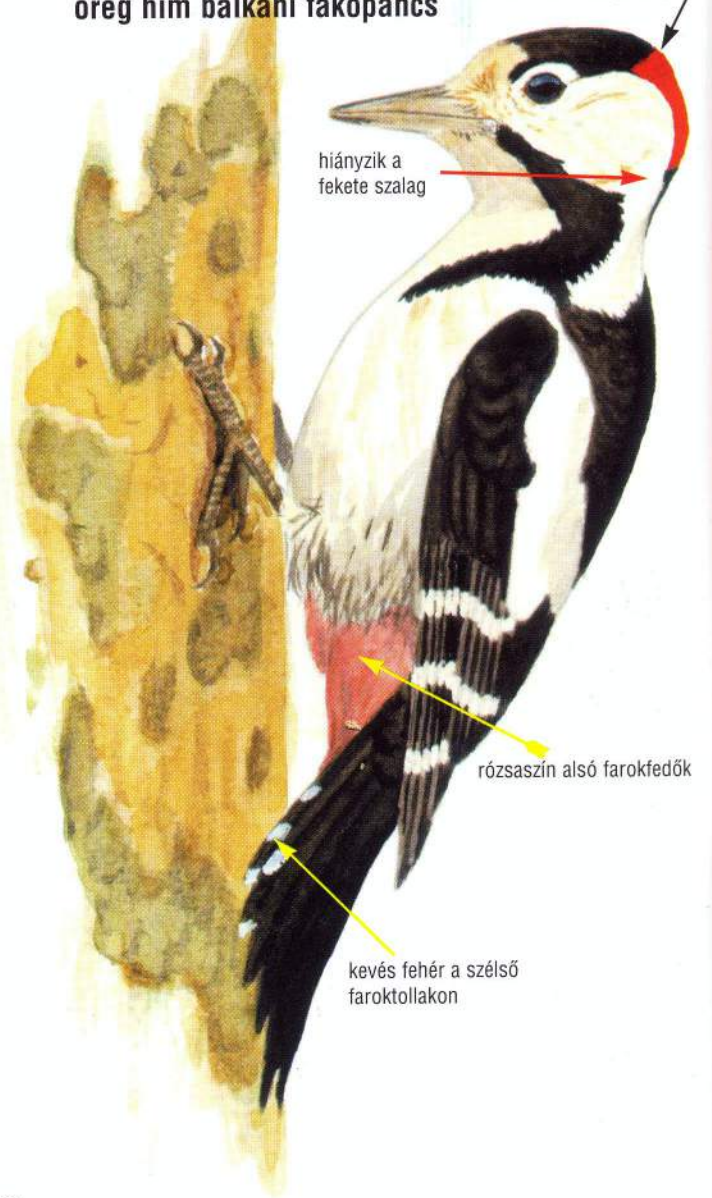
a bajuszsávot fekete szalag köti össze a tarkóval

piros alsó farokfedők

sok fehér a szélső faroktollakon

öreg hím balkáni fakopáncs

a hímek tarkófoltja nagyobb

hiányzik a fekete szalag

rózsaszín alsó farokfedők

kevés fehér a szélső faroktollakon

öreg hím közép fakopáncs

a bajuszsáv nem éri el a csőrt

a piros sapka alatt nincs fekete szalag

oldala erősen sávzott

fiatal nagy fakopáncs

a fekete szalag nem mindig éri el a tarkót

fiatal balkáni fakopáncs

Kökay '99

Tisztelt Olvasóink!

Hadd kezdjem azzal, hogy újra megköszönöm Önöknek azt a támogatást, amely segítette életben tartani a Madártávlatot. Egy lapkiadásban nagy múltú szakember szavai szerint büszkék lehetünk arra, hogy egy ilyen kis példányszámú lap megérte a hetedik évfolyamot. Nos, büszkék is vagyunk, és reméljük, hogy a hatalom minden törekvése ellenére - a Madártávlat ebben az évben sem találtatott érdemesnek arra, hogy a természetvédelmi kormányzattól támogatást kapjon - sem kell a lapot megszüntetnünk.

Mint látják, kissé új formában jelent meg a Madártávlat, egy tördelő szakember - Kátay Ferenc - segített bennünket abban, hogy újságunk még inkább folyóirattá váljon, arculata megfelelően a kor követelményeinek, természetesen tiszteletben tartva a téma és a múlt tradícióit. Az átállás néhány számnál bizonyára kisebb-nagyobb zökkenőkkel fog történni, ezért már előre elnézést kérek, igyekszünk minél kevesebb bosszúságot okozni.

A napokban elővettem a Madártávlat első, 1994. január-februári számát, amelyikben Schmidt Egon, a lap akkori főszerkesztője ezt írja: "Tagságunk érdekeit szeretnénk szolgálni, új, hasznos információkat nyújtani, tájékoztatni legfrissebb törekvéseinkről, eredményeinkről." Azt hiszem, ezeket a sorokat ma is leírhatjuk, és azt is hiszem, mindig igyekeztünk e szerint szerkeszteni a lapot.

Szeretnék még egy mondatot idézni erről az oldalról, melyet Kállay György írt, aki akkor az MME főtítkára volt: "Most tettünk (tegyünk!) egy lépést erre, léptünk (lépjünk!) egy nagyot és mutassuk meg, mire képesek a madarász természetvédők, ha igazából összefognak." Azt hiszem, a lépésekben nem volt hiány és azt is megmutattuk - különösen az elmúlt, nehezebb évben -, hogy mire vagyunk képesek mi, madarászok. S ez a hat év azt is bebizonyította, hogy akkori döntésünk nem volt elhamarkodott, joggal építettünk és számítottunk erőnkre, tagjaink segítségére.

Ennyi év távlatából talán most már az is elmondható, hogyan is született a Madártávlat. 1993-ban "béreltünk" néhány oldalt a Búvár című folyóiratban, mert felismertük, hogy szükség van tagságunk rendszeres tájékoztatására. Ez az alberlet azonban drága volt és nehézkes, és mindannyian láttuk, hogy nem ez a jövő útja. Ekkor vetődött fel az ötlet, indítsunk egy saját lapot! Még ki sem mondtuk már megijedtünk, hiszen tudtuk - vagy inkább sejtettük -, egy lap megjelenítése, méginkább folyamatos kiadása olyan anyagi és személyi terhet jelent, amely első hallásra bizony rémisztő volt. Ahogy azonban múltak a hetek, a bérelt oldalak egyre drágábbak lettek, megbarátkoztunk a gondolattal, és belevágtunk. Nem bántuk meg! Még akkor sem, ha azóta számtalan álmatlan éjszakát okozott, ha nem mindig sikerült olyanok, amilyenek szerettük volna, ha néha bizonytalan is lett a folytatás. Igazunk volt, amikor számítottunk az Önök segítségére. Hát így született meg a Mi Gyerekünk, aki olyan amilyen, akinek formálásában mindannyian részt veszünk.

Hadd köszönjem meg tehát az anyagi segítségen túl a lap előállításához nyújtott segítséget is, és hadd emeljek ki néhány nevet, azok közül, akik szinte az első pillanattól kezdve rendszeres íróink és illusztrátoraink: Drogmann László, Kerégyártó Mihály, Szaák Tamás, Matyikó Tibor, Zsoldos Árpád, Posztós Csaba, vagy lepkész barátaink Szabóky Csaba és Kun András és még sorolhatnám.

De köszönöm minden olvasónknak a lap szeretetét és várását, az írásokat, a véleményeket, a dicsérő és jobbító szándékú kritikákat.

Kívánok Önöknek boldog és az előzőnél könnyebb és kiszámíthatóbb új esztendőt.

Péchy Tamás

Tartalom:

2 Sikeres évet zártunk
Fidlóczy József
Együtt a madarakért és az emberért
Kállay György

4 AZ ÉV MADARA
"A vad sólyom, a mi társunk"
Bagyura János

6 KITEKINTŐ
Madárvonulás búvárszemmel
Kovács Hajnalka

8 2 AMI NEM MADÁR
Védett molylepkék
Szabóky Csaba, Kun András

10 MŰVÉSZET
Vezényi Elemér
Murray Róbert

11 VÁLASZOL SCHMIDT EGON

12 HAZAI TÁJAKON
Vitorlát bontottunk
Urbán Sándor

13 POSTALÁDA

15 KÖNYVESPOLC

16 CSIPOGÓ
A dagadt madár
Zsoldos Árpád

18 TIZENÉVESEK ÍRTÁK

19 MME HÍREK

*A címlapon kerecsensólyom,
Lothar Lang felvétele.*

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Kiadja:

Magyar Madártani és

Természetvédelmi Egyesület (MME)

<http://www.mme.hu>

Telefon és fax: 1/275-6267, 1/275-6247

Szerkesztőség:

2345 Apaj, Platán sor 1.

E-mail: madartavlat@mme.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

A lap elektronikus változata:

<http://www.madartavlat.hu>

ISSN 1217-7156

Sikeres évet zártunk

FIDLÓCZKY JÓZSEF

A hatalom minden kicsinyes igyekezete ellenére ismét egy sikeres évet tudhatunk magunk mögött. Köszönöm mindenkinek, aki - egyesületünk életének eddig talán legnehezebb időszakában - derűs nyugalommal, önfeláldozóan tette a dolgát, vagy anyagi erejéhez mérten támogatta munkánkat. Szerencsére sokan, egyre többen voltak ilyenek. A kényszerű tagdíjemelést ellenére tovább nőtt tagjaink száma. Sajnos voltak olyan idős tagtársaink, akiknek - mint írták - már a gyógyszerre sem futja, és így nem tudták a tagságot tovább vállalni. Ugyanakkor volt olyan is, aki tíz tagtársunk helyett fizette be a tagdíjat. Egy kedves tagtársunk pedig teljes vagyonát (budapesti lakását és pestközeli kertés házát) hagyta az egyesületre végrendeletében.

Az elmúlt év a 25. évforduló jegyében telt el. Áprilisban ünnepi ülésen idéztük fel e negyedszázad főbb állomásait, s ennek keretében számos tagtársunk kapott az elnökségtől kitüntetést áldozatos munkájáért.

Sajnos az Országgyűlés születésnapjára ajándékként méltánytalanul alacsony támogatással lepett meg minket. A 400 ezer forintot visszautasítottuk, és ennek ellensúlyozásaként tagtársaink 750 ezer forintot adtak össze a Madártávlatra, illetve akadt egy fiatal támogatónk is, aki ennek hallatán, vállalkozása révén 5 millió forintos támogatást nyújtott területvédelmünk számára.

A személyi jövedelemadó 1%-ából 5,1 millió forinttal támogatták az állampolgárok természetvédelmi törekvéseinket. Másokkal összevetve ez nagyon jelentős támogatás! Köszönet érte mindenkinek! Kérem, ne feledjék, hogy itt az alkalom az újabb felajánlásokra. Most nagyobb

szükség van erre, mint korábban bármikor. Tavaly a felajánlható pénzüsszegetől több mint 1 milliárd forintról nem rendelkeztek az állampolgárok. Kérem, győzzék meg barátait és ismerőseiket is, hogy az egyesületet támogassák.

elé állította munkatársaimat és önkénteseinket egyaránt. Köszönöm nekik az elvégzett munkát és a pályázóknak a türelmet, amivel az eredményt kivárták.

A rendelkezésre álló szűkös anyagi eszközök ellenére sikeresen dolgoztunk

Balról jobbra: Alison Duncan (LPO), Custus Papaconstantinon (HOS), Alistar Gammel (RSPB), Johanna Winkelman (Vogelbeschernung), Fidlóczy József (MME), Alejandro Sanchez (SEO), Lars Lindell (SOF).

Bár a Környezetvédelmi Minisztérium az ideai támogatásokat elsabotalta, a szűkös források ellenére is sikeresen folytattuk védelmi programjaink egy részét.

Sajnos pályázati lehetőség hiányában lelassult a középvesztésű vezeték szigetelésének folyamata, az a tevékenység, amellyel nagy elismerést szereztünk Magyarországnak a Ragadozómadár-védelmi Világkonferencián. A fehér gólya védelmének évében nem kaptunk pénzt a gólyafészektartók készítésére sem. A KAC által ez utóbbira megítélt 5,8 millió forint támogatást azzal tették számunkra elérhetetlenné, hogy - ehhez az egyébként állami feladathoz - 31 millió forint saját erőt írtak elő. Pedig az előző évek erőfeszítéseinek eredményeként - az elmúlt évben elvégzett országos felmérés szerint - ismét növekedni kezdett a fehér gólya hazai állománya. A hatalom érzéketlenségével szemben a társadalom érdeklődését jól tükrözi a fehér gólya védelmének éve alkalmából kiírt rajzpályázatra beérkezett több mint nyolcezer pályamű, ami óriási feladat

csaknem minden fokozottan védett madárfaj, illetve a rákosi vipera védelmének érdekében.

Az elmúlt év nagy eredménye az is, hogy megszületett az első elmarasztaló bírósági ítélet ragadozó madár ügyben. Azt a hivatásos vadászt ítélte 5 hónapi felfüggesztett börtönre a bíróság, aki négy évvel ezelőtt kifosztott egy kerecsensúlyomfészket. (Mint ismeretes a madarak egyesületünk közreműködésével megkerültek, és visszakerültek a természetbe.)

Tovább bővült a Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) programban résztvevők, ill. a felmért területek száma.

Az év elején kivált a csapatból Nagy Szabolcs természetvédelmi igazgatóhelyettes, aki pályázati úton elnyerte a BirdLife Európai Irodájánál megüresedő természetvédelmi vezetői munkakört. Szabolcs kiválása egyrészt nagy veszteség, másrészt nagy megtiszteltetés. Személyének pótlását sikerült megoldani. Az általa végzett munkát felosz-

MME stand a BirdLife konferencián

tottuk négy kolléga között. Utódja Szilvácsku Zsolt lett, aki újoncként gyorsan beilleszkedett a csapatba, és sikeresen bekapcsolódott annak a nemzetközi csoportnak a munkájába, amely az RSPB szervezésében - a BirdLife-nál Nagy Szabolcs által felváltott - Waliczky Zoltán koordinálásával az Európai Unióhoz csatlakozás várható kedvezőtlen hatásait, és azok csökkentésének lehetőségeit igyekszik felmérni, illetve azokra az illetékesek figyelmét felhívni. Zsolt fontos szerepet vállalt a most induló SAPARD program egyesületen belüli megismertetésében is, hogy az egyes kistérségek fejlődése szempontjából fontos fejlesztési tervek készítésébe a területi szerveink minél hatékonyabban bekapcsolódhassanak.

Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálatunk a Phare program keretében sikeres konferenciákat szervezett a fontos madárelőhelyeken dolgozó erdészek, illetve a füves, vizes és szántóföldi területeken működő falugazdászok számára a természetkímélő gazdálkodási formákról.

Nagy sikere egyesületünknek, hogy az agrár-környezetvédelmi programról megjelent FVM miniszteri rendelet szinte szóról szóra tartalmazza az általunk megfogalmazott elveket.

Tovább bővült egyesületünk tevékenysége. Megalakult a Lepke- és Szitakötő-védelmi Szakosztály, amely nagy lendülettel fogott a legfontosabb lepkeélőhelyek felméréséhez. Ennek és a korábban említett adománynak köszönhetően tovább nőtt a közalapítványaink tulajdonába került természeti értékekben gazdag területek száma.

A Honvédelmi Minisztériummal megegyezve és a TvH anyagi segítségével sikerült bérbe vennünk a táborfalvi lőtér rákosi viperas élőhelyeit, hogy így biztosítsuk a terület megfelelő kezelését.

A 25. évfordulós rendezvények keretében megrendeztük az MME V. Tudományos Ülését is. Ezen 63 előadással és

42 poszterrel vettek részt az egyesület tagjai és neves kutatóhelyek képviselői.

Dombóvári csoportunk, együttműködve a Környezetvédelmi Oktatóközpontok Szövetségével, országos Madarak és Fák Napja rendezvénysorozatot bonyolított.

Tovább fejlődött Madarász Ovi és Suli hálózatunk. Ennek keretében kiadtuk a "Madárdalok kirándulások" című oktató CD-ROM-ot. Sikeresen vettünk

Egyesületünk 25 éves munkájának elismeréseként pedig az a megtiszteltetés ért, hogy a BirdLife Világkonferenciáján megválasztottak az Európai Bizottság elnökének és a Világtanács tagjának. Az ebből adódó többletfeladatok énám hárulnak, az elismerést pedig szeretném Önökre áthárítani, hiszen ez az Önök odaadó, áldozatos munkájának az eredménye.

Az európai partnerek értekezlete a BirdLife konferencián

részt a Nemzetközi Madármegfigyelő Napon. A közel háromezer megfigyelő által látott madarak száma a második legtöbb volt Európában.

Az év során a Magyar Televízió Natúra Szerkesztősége - munkatársainkkal együttműködve - közel öt óra időtartamú felvételt rögzített munkánkról. A tervek szerint ebből egy félórás műsor készült volna, időközben azonban a szerkesztőséget is utolérte a televízióban zajló leépítés, így sajnos bizonytalanná vált a film további sorsa.

Nemzetközi kapcsolataink tovább bővültek. Közös programokat dolgoztunk ki, és valósítunk meg szomszédainkkal. Három közös programunk van az RSPB-vel. Sikeresen mutatkoztunk be az angliai madarász vásáron.

Úgy gondolom, ez az elismerés a lehető legjobbkor jött, hogy erőt adjon a további munkánkhoz és mindazoknak a megpróbáltatásoknak az elviseléséhez, ami az idei évben ránk vár. Nagyon fontos, hogy minél többen megértsék a BirdLife jelszavát: "Együtt a madarakért és az emberekért." Kérem, tegyenek meg mindent azért, hogy minél többen csatlakozzanak hozzánk, hogy együttes erővel mentsük meg a madarakkal közös élőhelyünket, amelyet egyre nagyobb veszély fenyeget. Az Önök elkötelezettségében bízva remélem, hogy egy újabb sikeres évet kezdhetünk a természet szolgálatában.

Mindannyiuknak eredményes és boldog új esztendőt kívánok! □

"Együtt a madarakért és az emberekért"

Világszervezetünknek - a BirdLife Internationalnak - új jelmondata van. Az új évezred közeledtével - méltó módon - az emberért való aggodás is megjelenik a madárvédők gondolatai közt.

Rendkívüli jelentőségűnek tartom ezt a felismerést, hiszen a madárvilágot érő, és általunk feltárt, egyértelműen káros hatások - lassan visszafordíthatatlanul - az ember számára is számára is veszélyt jelentenek.

A madárvilágnak és élőhelyeinek pusztulása olyan mértéket öltött, hogy az már nem csak a madarak létét fenyegeti, "divatosan szólva": globális problémák előtt állunk. Globális megoldást kell találnunk, és itt az ember a középpontban áll.

Még egy évünk van arra, hogy alaposabban felkészüljünk a harmadik évezredre.

Reménykedünk, reménykedjünk abban, hogy 2000. év eredményes lesz, és többet tudunk tenni együtt a madarakért és az emberért.

Budapest, 1999. december 20.

Kállay György

2000-BEN AZ ÉV MADARA A KERECSENSÓLYOM

"A VAD SÓLYOM, A MI TÁRSUNK"

BAGYURA JÁNOS

Egyesületünk megalakulását követően az első védelmi program a ragadozó madarakkal és azok közül is elsősorban a kerecsensólyommal foglalkozott. A céltudatosan - a kezdeti

ritka, jellegzetes fészkelő madara. Fokozottan védett, természetvédelmi értéke fél millió Ft. A hazai állományt 120 párra becsüljük.

Monogám madarak. Egy életre választanak párt maguknak. Egy alkalom-

Általában március közepén a második tojás - gyakori a 4-5 tojásos fészkelj - lerakása után kezdik a kotlást, mely több mint egy hónapig tart. Szinte kizárólag a tojó kotlik, a táplálékot a hím hordja neki. Gyakran a meghozott zsákmánnyal sem száll be a fészekbe, az elérepülő tojónak a levegőben adja azt át.

A kotló madarak egyedenként változóan reagálnak az emberi zavarásra, attól függően, milyen stádiumban van a kotlás és általában milyen tapasztalataik vannak. Előfordult, hogy közel kellett mennem egy fészekhez, s ahogy közeledtem, a tojó egyre jobban rálapult a tojásokra. Ugyanakkor egy másik pár tojója már messziről felugrott, ahogy közeledni látott. 32 napi kotlás után kikelnek a fiókák, amelyeket kezdetben csak a tojó etet, miközben továbbra is a hím jár vadászni.

A fészek környékén érdekes a táplálékkal kapcsolatos viselkedésük. A fiókák által el nem fogyasztott táplálékmaradványt elviszik a fészekből - egyrészt az elősködők miatt, másrészt, hogy az ételmaradék ne hívja fel a fészekre más ragadozókat figyelmét -, és többnyire egy közeli fá tövében, a fű között elrejtik. Az, hogy az eldugott táplálékot a későbbiek során milyen mértékben veszik igénybe, jelentős mértékben az időjárás függvénye.

Egyik alkalommal egy Budapesthez közeli fészeknél végeztem megfigyeléseket. Az egész napos eső és a szél miatt a hím képtelen volt vadászni, az ürgék nem jöttek elő, a légtérben egyetlen madár sem volt látható. A tojó táplálékkérő

Szárnypróbálgatás

időkben jelentős mértékben önerőből - megvalósított védelmi munka napjainkra meghozta a várt eredményt, melyet külföldön és belföldön egyaránt elismernek.

Egyre több tagtársunkat bevonva, szívós kutatómunkával sikerült feltérképezni a hazai állományt, megszervezni a veszélyeztetett fészkek őrzését. Jelentős eredményeket értünk el a szemléletformálás és az áramutés okozta madárpusztulás megszüntetése terén.

A mind több kihelyezett biztonságos költésre alkalmas, műfészkek hatására emelkedett a kirepülő fiatal kerecsensólymok száma. Gondoskodtunk a kézre került, sérült egyedekről, melyek gyógyulásuk után - ha lehetséges volt - visszakerültek természetes életterületükbe.

Ahhoz, hogy egy védelmi program sikeres lehessen, alapkövetelmény, hogy az adott fajnak minél jobban ismerjük életét, szokásait, tisztában legyünk viselkedésével, igényeivel. Nézzük hát, milyen is ez a sólyom!

A kerecsensólyom a hazai táj egyik

mal költési időben sérült, öreg tojó kerecsen került hozzám, melyet hetekig ápoltam. Miután felépült, visszavittük a fészkelőterületére, s alighogy elengedtünk, megjelent a párja és hangos, kedveskedő kotyogás közben közvetlenül mellé szállt. Napok teltek el, míg a tojó visszanyerte a hosszú kényszerpihenő után az eredeti röpkességét, ez idő alatt a hím szorgalmasan hordta neki a táplálékot.

Az ivarérett sólymok télen is a fészkelőhely környékén tartózkodnak, míg a fiatalok akár Észak-Afrikáig is elköborolhatnak. Februárban megkezdik a nászrepülést, derűs napokon játékosan, magasra köröznek. Ilyenkor igen gyakran párban vadásznak, leggyakrabban zsákmányuk a seregély.

A fészek kiválasztása elsősorban a hím feladata. Ha megfelelő talált, hangosan hívja párját, látványos repüléssel a kiszemelt fészekbe száll, és intenzív hangadás és bókoló mozdulatok közepette zsákmányát átadja a tojónak. Ezt követően gyakran megtörténik a párzás is.

Szitta Tamás a fészeknél

hangja a hímet további vadászatra ösztönözte, aminek hatására átkutatta az özszes korábban használt éléskamrát, végül az egyik "raktárban" egy galambszárnyat talált, amivel beszállt a fészekbe.

Amikor a fiókák elérik a három hetes

A sziklafalon

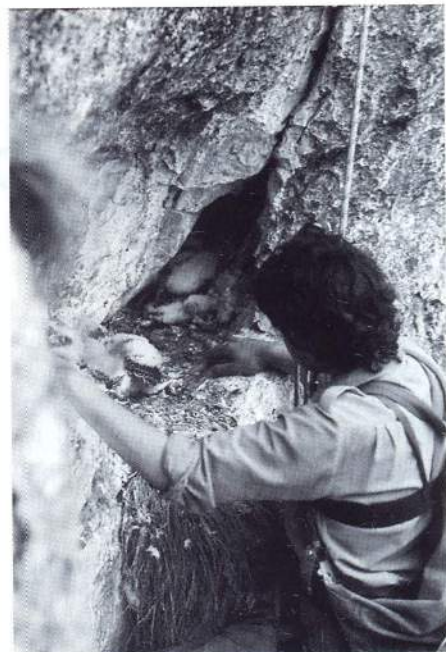
kort, már a tojó is segít vadászni. Ekkorra egyrészt a fiókák megerősödtek annyira, hogy magukra lehet őket hagyni, másrészt - mivel ebben a korban esznek a legtöbbet - a hím egyedül már nem tudja ellátni a családot. Hat hét után aztán a fiatal sólymok elhagyják a fészket. Ez az időszak igazi lelket gyönyörködtető látvány a madarász számára! Egyrészt, mert sikeres volt a költés, másrészt, mert látványos légi jeleneteket láthat, hiszen egy légtérben kavarog akár 5-6 sólyom is.

Az öregek gyakran magasra köröznek, s a fiatalok egymással versengve követik őket, hiszen tudják, az eszik először, aki a leggyorsabb. A zsákmánnyal repülő hím - mielőtt még a viszonylag ügyetlen röptű fiatalok utolérnék - elengedi a karmai közt lévő eleséget, s ha a "gyerekeknek" nem sikerül elkapniuk, lejjebb a tojó egy villámgyors zuhanással megfogja, és kezdődik a vadászatra történő felkészítés előlrol.

A fiatalok sokat repülnek, a fészek elhagyása után két-három héttel már önálló életet élnek, de gyakran előfordul, hogy késő ősziig összetartanak, alkalmanként közösen vadásznak.

A kerecsensólyomnál erős a terület-hűség. Számos adattal rendelkezünk arra vonatkozóan, hogy a fiatalok kirepülésük térségében foglalnak revírt, s a tojók gyakran már az első évben sikeresen költenek.

Hát ő a mi kerecsenünk, amelyik számos országban igen nagy veszélyben van, s elsősorban nem azért mert képtelen megfelelő gyorsasággal alkalmazkodni a változásokhoz, hanem azért, mert kitűnő vadászmadár, és ezért a fészkeket solymászati célra rendszeresen kifosztják. Magyarországon elsősorban a veszélyeztetett fészkek őrzésével, s az utóbbi években a 20 KV-os oszlopok szigetelésével sikerült az állományt stabilizálni, sőt jelentős mértékű emelkedést elérni. Ebben az immár 25 éve tartó munkában jelentős szerepe van mindazoknak, akik szabad idejükben, a márciusi fagyban, a júniusi kánikulában őrizték a fészkeket, mindazoknak, akik részt vettek az állományfelmérésekben, a műfészkek kihelyezésében, a kotlások és fiókanevelések nyomán követésében, a veszélyes oszlopok felderítésében. De jelentős szerepe van az eredmények elérésében az MME minden tagjának, hiszen ez a tagság adta és adja azt a súlyt egyesületünknek és a programnak, mely lehetővé tette és teszi, hogy pályázatok és szponzorok útján elő tudjuk teremteni azt a pénzt (WWF, KKA, TvH, MOL RT stb.), mely nélkül ezeket az eredményeket nem érthettük volna el.

Ellenőrzés

Kedves Tagtársunk! Kapcsolódjon be az év madara programba! Küldje el a kerecsensólyommal kapcsolatos megfigyeléseit. Minden adat, megfigyelés és tapasztalat is segít bennünket abban, hogy még jobban megismerjük ezt a gyönyörű madarat. Kérem, írja meg, mit tett az év madaráért. □

Kerecsenfiókák a műfészekben

A szerző felvételei

Fészekőrző tábor

A sikeres költés érdekében az idei évben is megszervezzük a különböző emberi zavarástól veszélyeztetett ritka ragadozómadár-fajok fészkelőhelyének őrzését.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján várhatóan a kerecsensólyom, vándorsólyom, parlagi sas és kék vércsék fészkeinél szervezzük az őrzésüket. Az őrzési turnusok általában egy hetesek, de szükség esetén ettől eltérhetünk.

Várjuk azoknak a jelentkezését, akiket érdekel ez a speciális madármegfigyelési lehetőség.

További információ Bagyura János ragadozómadár-védelmi programvezetőtől kérhető a következő telefonszámokon: 1/275-6267, vagy 60/369-039.

Madárvonulás bűvárszemmel

KOVÁCS HAJNALKA

Bevallom, a madarak eddig csupán felületesen érdekelték. Édesapám gyermekkorától vonzódott hozzájuk, még különleges színváltozatú papagájokat is kitevnyésztett. Addig, amíg meg nem születtem, azután orvosi tanácsra családk megvált 80 papagájától.

A természet csodái közül számomra a tenger élővilága állt az első helyen. Így vált utazásaink célpontjává a Vörös-tenger sínai-félszigeti partvonala Egyiptomban.

Kanalasgémek a tengerparton

A Sínai-félsziget a könnyűbúvárok számára a gazdag élővilágnak otthont adó korallzátonyok miatt, a madarászok számára pedig a madárvonulások szempontjából kiemelt jelentőségű. Bár őszi utunk elsődleges célpontja a korallzátonyok és a mangroveerdők víz alatti élővilága volt, akarva-akaratlan is szert tettünk olyan élményekre, melyeknek a madarak álltak a középpontjában. Ezekből nyújtok át most néhány mozaikdarabot.

JÉGMADARAK, HALÁSZSASOK...

A jégmadarak, e "repülő ékszerek", valószínűleg mindannyiunk szívéhez közel állnak. A somogyi halastavakon mindig örültem, ha sikerült meglesnem őket. A Sínai-félszigeten a beduin halászok jól ismerik a jégmadarat, s méltányolva pompás halfogási technikáját, "Ibn el Szajjadin"-nek, azaz a halászok fiának nevezik. Órákat töltöttünk a tengerparton hasalva, a jégmadarakat figyelve, amint az apálykor tócsákban rekedt halakra vadásztak, s egymással perlekedtek. A beduin gyerekek értetlen-kedve nézték, amint mozdulatlanul heverünk a tűző nap alatt, mellénk ültünk, majd a várakozást megunva továbbálltak.

A halfogás nagyobb volumenű meseteri, a halászsasok is kiváló táplálkozó- és költőhelyre találtak e partvidéki területeken. Egy rejtett öbölben gyakran láttuk, amint zsákmányukból lakmároztak. Egyik nap dagálykor a tengerben lebegve a víz alatti nyüzsgő világot szemléltem. Mikor fejemet a vízből kiemeltem, tőlem néhány méterre egy halászsast láttam meg, amint egy kiálló szirten üldögélt. Csendesen úsztam hozzá mind közelebb és közelebb. Mikor a közöttünk lévő távolság négy méterre csökkent, megelégette kíváncsiságomat, s méltóságteljesen távozott.

Egy másik kedvező madármegfigyelési lehetőséget a tengeri áramlatoknak köszönhetően. Az áramlatok egyik rossz velejárója, hogy az Akabai-öböl minden szemetét a partvidéken rakják ki. Így érkezett már hajóromokból felemás cipő, ládákban narancs és édesség, annyi, hogy a partvidéki beduin falu lakossága hetekig azon élt. Az állati tetemek a kellemetlenebb "ajándékok" közé tartoznak. A hosszú tengeri út során elpusztult állatokat, jelen esetben juhokat, ledobálják a szállítóhajókról, s azok kisodródhatnak a tengerpartra. Az oszló tetemeket azután örömmel látogatják a rovarok, rákok, madarak. Így sikerült lencsevégre kapni a képen látható ezüst lilét, amelyre a juhtetem és a rajta nyüzsgő élőlények oly nagy

vonzerőt gyakoroltak, hogy folyton viszatért hozzájuk.

Ezüst lile

A Ras Mohamed Nemzeti Parkban kora reggelenként 15-20 - általunk addig sohasem hallott, harsogó hangot adó - madár szállt le a tengerpartra. Nyakuk rövid, oldaluk barnás harántcsíkozású volt. Még sohasem láttunk ilyen madarakat, s a hangjuk is ismeretlen volt számunkra. A madárhatározót felapozva sikerült őket meghatároznunk. Pusztai tyúkok voltak. Egy kőhalom takarásában sikerült közelebb lopózni hozzájuk, és néhány képet csinálni a csapatról, de hamar észrevettek, lomhán felrepültek, s harsogva, méltatlankodva tovaszálltak.

FEHÉR GÓLYA VACSORÁRA?

A fehér gólya sokunk számára jelkép, de mint tollba csomagolt táplálék nemigen jut az eszünkbe. Nem úgy, mint né-

Pusztai tyúk

hány beduin családnak, akiknek étlapját a vándorlási időszakban rendszeresen a fehér gólya teszi változatosabbá. Egy barátunk elmondása szerint a gólyák "elejtésére" késő este, éjszaka kerül sor. Ekkor odaosonnak a földön tömegesen éjszakázó madarakhoz, egy nagy bottal leütnek egyet-kettőt, majd hazacipelik őket. A madárból kopasztás és darabolás után sok hagymával és paradicsommal sűrű levest, "sorbát" főznek, a belőle kivett húst pedig rácson megsü-

Elpusztult gólya a távvezeték alatt

tit, és rizzsel találják. Kész a kétfogásos vacsora. Persze a néhány helyi ember által elfogyasztott gólyák száma elhanyagolható hányadát teszi ki a legyenylétségekben elpusztult gólyáknak.

Sharm el Sheikh város környékén a régi és új szennyvíztelep nagy vízfelülete (amely egyetlen a térségben) rengeteg madarat vonz. Ott-tartózkodásunk idején 5000 fehér gólyát számoltak naponta. (A nagy vonulási csúcsról lemaradtunk, mert az július végétől szeptember közepéig tart.) Több ritka faj is felbukkant már itt, például pártásdaru, álarcos gerle, pásztormadár, törpesármány, aranyos sármány. A szennyvíztelep környékén sok-sok elpusztult és legyengült madarat, főleg fehér gólyát látni. Hogy mi az oka? A fertőzött víz, esetleg hulladék, amit elfogyasztanak?

Homokos tengerpart

Ennek megválaszolása még további kutatásra vár. Mindenesetre megdöbbentően sok a beteg, legyengült madár, több, mint amit a hosszú vándorlási útvonal számlájára írhatnánk.

SÓLYMOK ÉS SÓLYMÁSZOK

A sólymáztatnak nagy hagyományai vannak a Sínai-félszigeten. Egyes családok egyenesen erre specializálódtak. A befogási szezon október elejétől november közepéig tart. Mélyen a hegyekben, a településektől távol várják a sólymászok a madarakat napfelkelte és napnyugta táján két-két órán át. Ha meglátnak egy sólymot, feldobják a csalimadarat, s az azon lévő hurok megfogja a rácsapó sólymot. A befogott madarakat főleg szaúd-arábiai vendégek veszik meg. Egy kerecsensólyom ára 35 000 egyiptomi font, ami kb. 2,5 millió forintnak felel meg. Néha fekete színű sólymokat is befognak (Eleonóra-sólyom sötét változata), ezek még drágábbak. A sólyombefogás olyan, mint a szerencsejáték: előfordul, hogy a család évekig nem fog semmit, de van úgy, hogy egy évben négy sólyom is kézre kerül. A sólyombefogás hagyománya apáról fiúra száll, s a családon belül sokszor az egyetlen elismert mesterségnek számít.

MADÁRÉLŐHELYEK ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

Az egyiptomi kormány 1982-től kezdte törvényes védelem alá helyezni a Sínai-félsziget Akabai-öböl menti területeinek tengerparti és szárazföldi ökoszisztémáit. A kezdetben csupán néhány négyzetkilométernyi védett területek mára már több ezer km²-t ölelnek fel, ahol szigorú törvények védik a természeti értékeket, és szabályozzák az

emberi tevékenységeket. A védett területek közül a Ras Mohamed-fok körül elhelyezkedő nemzeti park és a Nabq-ban található a legrégibbek.

A Ras Mohamed-fok, a Sínai-félsziget legdélebbi pontja a vonuló madarak szempontjából a legjelentősebb. Az Európából és Ázsiából érkező madarak itt állnak meg egy utolsó pihenőre, mielőtt átrepülnék a Vörös-tengert, hogy elérjék Afrikát. A négy legnagyobb egyszámban előforduló faj vonuláskor a fehér és fekete gólya, a darázsólyv és az egerészólyv. Jelentős számban lehet még látni törpesast, kígyászólyvet, barna kányát és különböző rétihéja fajokat.

Az őszi vándorlás a Ras Mohameden látványosabb, mint a tavaszi. Több elmélet létezik, hogy miért. Az egyik szerint, amíg ősszel az Izraelből érkező madártömegek a Sínai-félsziget keleti partvidékét követve eljutnak a Ras

Széki lile

Mohamed-fokig, és onnan repülnek át Afrikába, addig tavasszal a madarak zöme Afrikából visszafelé, Afrika vöröstenengeri partvidékét egészen Szuezig követi, s így a Ras Mohamed-fok kimarad az útvonalból.

Nabq iszapos tengerparti vidéke, mangrovéi sok endemikus fajnak adnak otthont, amelyek táplálkozó-, fészkelő- és pihenőhelyet találnak itt. Ilyenek a pápaszemes sirály, a füstös sirály, a zátonykócsag és a mangrove géme, de kanalásgéme és halászsasok is nagy számban előfordulnak. Nyári vendégek a bengáli csér, a fehérarcú csér, az üstököscsér.

A szárazföld belsejében a kiszáradt folyóvölgyek, a vadi akáciái jó búvóhelyet biztosítanak a kisebb-nagyobb énekesmadaraknak. A vadiakban élő jellegzetes fajok még a fehérfülű sivatagi fogoly, a sivatagi pacsirta és a sivatagi sólyom.

MADÁRVÁRTÁN AHMED RIADDAL

A természetvédelmi kutatások jelentős részében önkéntesek is közreműködnek az egyiptomi nemzeti parkokban. Olyan emberek, akik nem mint hivatalos természetvédők tevékenyked-

Mangrove gém

nek a hétköznapi életben, viszont annál jobban bele tudják ásni magukat egy-egy témába szabad idejünkben. Így ismerkedtünk meg az egyébként diplomata Ahmed Riaddal, aki a Sínai-félsziget déli részén a vonuló és rezidens madarak monito-rizálását végzi. Ennek során figyelemmel kíséri a legjelentősebb madárélőhelyeken előforduló fajokat, állományváltozásukat és a veszélyeztető tényezőket.

Néhány alkalommal elkísértük Ahmedet madármegfigyelő körútján a Ras Mohamed Nemzeti Parkba és Nabq-ba, ahol a tengerparti régiót, a mangroveerdőket és egy-két vádit jártunk be.

Az árapályzónában apálykor sok madár kutat táplálék után. Néhány faj az általunk megfigyelték közül: kis póling, nagy póling, apró partfutó, havasi partfutó, széki lile, ezüstlile, kis lile, sivatagi lile, sárszalonna, piros lábú cankó, szürke cankó. Egy parti lilét sikeresen becserkészünk, s miután értelmetlenné nyilvánított bennünket, az orrunk előtt szedegette a mangrove iszapos talajában megbújó férgeket, csigákat. Óriási étvágyúnak bizonyult, a szemünk láttára vagy egy tucatnyi férget fogyasztott el.

A tengerpart és a mangrove jellegzetes madarai a zátonykócsagok, a mangrove gémekek, a kanalasgémekek és a szürke gémekek is. Ez utóbbiakból nemritkán 50-60 fős csoportokat is láttunk a sekély vízben.

A beduin halászok kísérei a hangoskodó lócsérek és dankasirályok, amelyek szenttelenül várakoznak és veszednek a halpucolás után megmaradt haldarabokon, belsősegen.

Egy másik alkalommal Ahmeddel a sivatagot járva egy sziklafalban lévő ha-

sadékban kb. 5 méter magasan egy viszonylag nagy fészekre figyeltünk fel. Körbenéztünk alatta, de semmi árulkodó nyomot nem találtunk. 10 perccel később megérkezett a fészek gazdája, egy hamvas sólyom. Jellegzetes sivatagi, félsivatagi faj. Egyiptomban nyári költő, november elején Kelet-Afrikába és Madagaszkárra vándorol.

Amint tovább haladtunk a völgyben, egyre több faj került a szemünk elé. Így a rezidens koromfarkú csuk és a sivatagi szirtifecske, valamint az itthonról jól ismert vándorló töviszűrő gébics, a kerti rozsdafarkú és a barátposzáta. A magasban békászó sasok köröztek, az egyik akáciacsoport rejtekében pedig pálmagerlét, kis poszátát, halvány gezét és egy koronás hantmadarat pillantottunk meg.

A kisebb-nagyobb tavak is sok madarat vonzanak

A szerző felvételei

KÖZEL-KELETI MADÁRINFORMÁCIÓK

Madárhatározó nélkül indultunk Egyiptomba (soha többé ilyet!), de szerencsére barátainktól kölcsönkaptunk egy kitűnően használható könyvet: Collins Pocket Guide, Birds of Britten & Europe with North Africa & Middle East. Ez nagyban segítette kezdő próbálkozásainkat.

A nemzeti parkban kezünkbe került a Közel-keleti Madártani Társaság - Ornithological Society of the Middle East (OSME) - negyedévente megjelenő lapja, a Sandgrouse (Pusztai tyúk). A Madártávlatól eltérően kevésbé széles olvasóréteget céloz meg, zömében inkább tudományos cikkeket, új felfedezéseket tartalmaz, mint a Tűzök. Nagyon színvonalas újság. Az OSME honlapján is olvasható, a következő címen érhető el: www.osme.org.

Egyiptom madárvilágával kapcsolatban Ahmed Riad szívesen nyújt információt és segítséget. Kérésére közöljük címét: 2, Granada St. Apt.17., Heliopolis, Cairo, Egyiptom.

Utunk során meggyőződünk arról, hogy a Sínai-félszigetnek nemcsak tenger alatti élővilága varázslatos, hanem madárvilága is igen gazdag. A fentiek csupán ízelítőt adnak e gazdagságból, ahogy egy bűvár szeme látta.

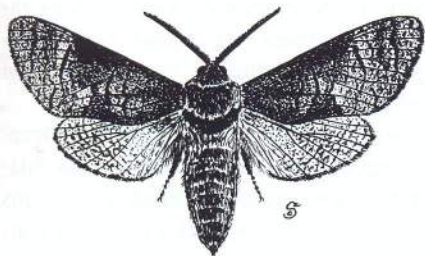
Köszönet az Egyptian Environmental Affairs Agency-nek, A. El-Cibahynak, A. Judy de Grissacnak, A. Mabrukknak és A. Riadnak az egyiptomi tartózkodásunk során nyújtott segítségért. Külön köszönet Schmidt Andrásnak, aki az angol madárnevek magyarra fordításában segített. □

Védett molylepkék VI. rész

Gyökérrágó őslépkék és farontó lepkék

SZABÓKY CSABA, KUN ANDRÁS

Az őslépkék, s ezen belül a gyökérrágó őslépkék a ma ismert lepkéfajoknak csupán ezredrészét teszik ki. Csökevényes szájszervük

Nyárfarontó lepke

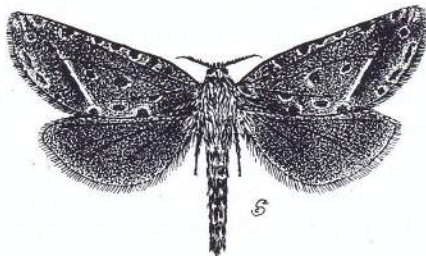
van, s így a kifejlett lepke (imágó) élete folyamán nem vesz magához táplálékot. Az egyező szárnyezetű lepkékhez tartoznak, ami azt jelenti, hogy az elülső és hátsó szárnyuk ereze megegyezik. 30-60 mm szárnyfesztávolságúak. A családba közel 300 faj tartozik, melyek képviselői zömmel a trópusokon élnek. Hazánkból négy nemzetség hét fajt ismerjük. A hernyók különféle növények gyökerében élnek. A hazai fajok zömmel a szürkületi időszakban aktívak.

A többnyire nedves élőhelyen előforduló nagy gyökérrágó lepke alkalmanként a természet ellensége is lehet. A fajra az ivari kétalakúság (szexuál dimorfizmus) jellemző, a nőtény agyagsárga alapon piros mintázatú, míg a hím minta nélküli selymes ezüstfehér színű. Nagy ritkán megfigyelhető nyár

estén a késő szürkületben, amint a hímek fehéren villódzva keringőznek a nőtények körül.

A balkáni gyökérrágó lepkét a Villányi-hegységben, a Szársomlyón gyűjtötték egy alkalommal, az északi gyökérrágó lepkét a Bükk hegységben gyűjtötték szintén egy alkalommal. Mindkettő védeltséget élvez, természetvédelmi értékük egyenként 10 000 Ft.

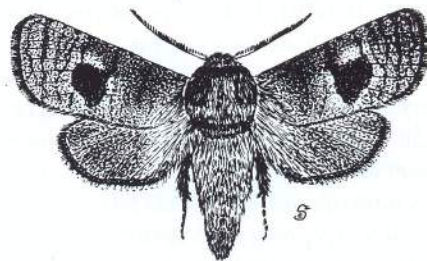
A farontó lepkék már az eltérő szárnyezetű lepkékhez tartoznak. Viszonylag nagy termetűek, szárnyfesztávolságuk 20-100 mm között változó. Hazánkból hét nemzetség hét fajt ismerjük. A hazai fajok többsége az éjjeli órákban, éjfél után repül fényre. Az előző családdhoz hasonlóan szintén különböző növények belsejében endofág életet folytatnak. Néhány fajuk hernyója -

Balkáni gyökérrágólepke

a lepkékre nem jellemző módon - több évig fejlődik. A farontó lepkék a monokultúrákban felszaporodva károkat is okozhatnak, ilyen a spárgalepke és a fokhagymalepke, kivételesen mindkettő a kora esti órákban aktív.

Külön említést érdemel a nádfűrőlepke, mely a "vizek lakója". Esetlen röptű, a víz közeli fényforrásokra gyakran tö-

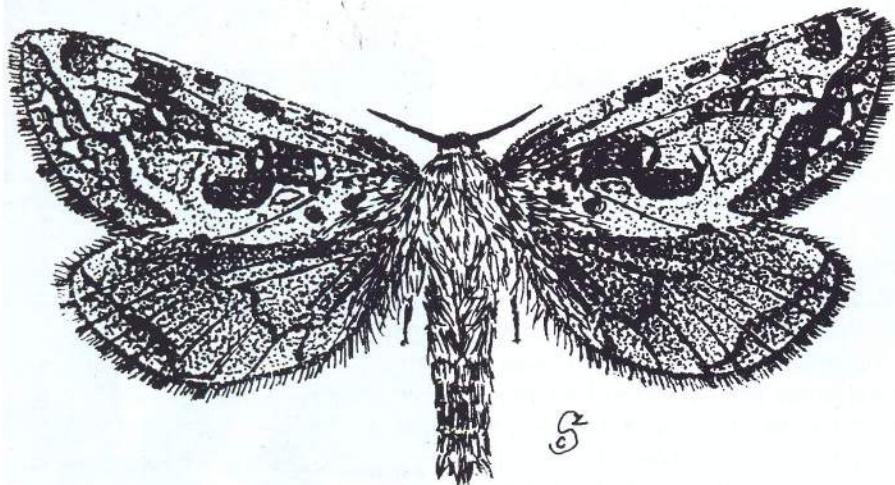
Sztyeplepke

megesen repül oly módon, hogy a fénykör szélén a földet érés után már nem kel újra szárnyra, hanem szabályosan begyalogol az izzóig.

Az almafarontó hernyója könnyen felfedezhető a gyümölcsfák kérgén lévő nyílásból kicsurgó ürülékéről. A tapasztalt gazdák a nyíláson keresztüldugott hosszú dróttal felnyársalják a hernyót.

A farontó lepkék két faja élvez védeltséget. Az egyik a nyárfarontó lepke, mely fényre jól repül, fő tápnövénye a rezgőnyár. Magyarországról alig ismert, eddig csak a Zemplén-hegységben, Kaposvárott és az Őrségben gyűjtötték.

A másik a sztyeplepke, melynek tápnövénye feltehetőleg az ürömfélék közül kerül ki. Pásztón, Kompolton, Budapest és Pítvaros környékén gyűjtötték. Fényre közepesen jól repül, de fénycsapda is fogta már. A nőtényeit napal különböző lágy szárú növényeken figyelhetjük meg. Mindkét faj természetvédelmi értékei értéke 10 000 Ft. □

Északi gyökérrágólepke

Szabóky Csaba grafikái

Az előző számunkban egy írás jelent meg Bartha Csaba és Ilonczay Zoltán tollából "Ózd környéki területek természeti értékei" címmel. A szerzők ezt írják: "...Ózd, Sajónémeti és Sajópüspöki határában egy adománynak köszönhetően sikerült megvásárolni a legértékesebb részeket, közel 70 ha-t, a Tiszatáj Környezet- és Természetvédelmi Közalapítvány segítségével." A hírre azért térünk vissza ebben a rovatban, mert ezzel a vásárlással a közalapítványon keresztül az MME tulajdonába került egy olyan terület, melynek megvásárlása elsősorban az itt élő lepkefauna miatt történt. A szerk.

VEZÉNYI ELEMÉR

(1879-1967)

MURAY RÓBERT

VEZÉNYI ELEMÉR festőművész 1879. május 29-én, Budapesten született. Atyja nyolcgyermekes, szerény jövedelmű állami tisztviselő volt, aki a szűkös anyagiak folytán fiát nem tudta folyamatosan iskoláztatni. A reáliskola 3. osztálya után egy évre egy épületszobrászhoz került, aki a fiatal fiú művészi igényeit nem tudta kielégíteni, ezért egy év múlva folytatta iskoláit. A hat középiskolai osztály elvégzése után felvették az Iparművészeti Főiskola díszítő-festő tagozatára. Anyagiak hiányában azonban másfél év múlva ezeket a tanulmányokat is meg kellett szakítania, de akkorra már tudását vele született képességei folytán annyira fejlesztette, hogy ha szerényen is, de képei eladásából meg tudott élni, sőt esti tanfolyamokon tovább tökéletesítette technikai tudását. Herman Ottó - akivel Vezényi Elemér bátyja, Árpád munkatársi kapcsolatban volt - felfigyelt a fiatal művész képességeire, természetszeretetére, megbízásokat adott neki, és 1909-ben Herman Ottónak a magyar ősfoglalkozásokról szóló művét már Vezényi illusztrálta.

Saját kezűleg írott önéletrajzában hálaival emlékezett meg Csörgéy Tituszról, aki bevezette a madárillusztrációk készítésébe. Herman Ottónak közkezen forgó, "A madarak hasznáról és káráról" szóló negyedik, bővített kiadását már Csörgéy mellett Vezényi képei is díszítik (1914). A madárillusztrálás terén a leg-

Meggyvágó

nagyobb megbízást Lendl Adolftól kapta 1911-ben, amikor az Állatkert részére 260 madárfestményt készített, s amelyek javarészből - a Földrajzi Társaság kiadásában - levelezőlap formájában is megjelentek.

Az első világháború megszakította munkásságát - öt évet töltött a fronton. Hazatérve Kittenberger Kálmán karolta fel, és a Nimród c. vadászüjségnek állandó illusztrátora lett. Vadászati körökben a Nimród révén országosan ismertté vált neve, és vadászképei igen keresettek lettek. De más könyvekben, folyóiratokban, tankönyvekben is találkozhatunk Vezényi képeivel, sőt német, francia lapoktól, angol és japán kiadókól is kapott megbízásokat.

A Madártani Intézet továbbra is egyik szeretett otthona maradt, ahol Csörgéy buzdításával és útmutatásával továbbra is szorgalmasan készítette madárképeit. A Madártani Intézet változatlan terve volt Chernel Magyarország madarai című könyvének újbóli kiadása, mégpedig a teljes faunát felölelő, magyar festőtől származó madárképekkel díszítve. Vezényi volt hivatott arra, hogy a Csörgéy-képeket kiegészítve a magyar madárfauna jelentős, nagyobbik részét megfesse. Az 1944-ben már teljesen elkészült, gyönyörű récesorozata komoly ígéret volt arra, hogy a tervezett új Chernel-kiadás nemzetközi szinten is sikert

arasson. Sajnos, a Csörgéy-képekkel együtt ez a képsorozat is elpusztult 1945-ben. Ugyanúgy otthona maradt az Állatkert is, ahol élő állatokról készített vázlatokat. 1939-ben Éhik Gyula bízta meg, hogy megfesse Magyarország ragadozó madarainak képsorozatát, amelyet ma a Gödöllői Agrártudományi Egyetem őriz.

Sokat dolgozott a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban is, ahol annak újjáépítésében művészi munkája jelentős szerepet kapott. Egyik kiemelkedő állatfestői alkotását, a vadászkutyák színes, album alakban megjelentetett sorozatát csak azért említjük, hogy ezzel is érzékeltesük széles körű állatillusztratori tevékenységét és hatalmas munkabírást, mely tulajdonságok legkiválóbb állatillusztrátorunkká avatják.

1927-ben Dunakeszin telepedett meg, itt élt, dolgoztatott 1965-ig. Látásának romlása miatt azonban mind kevesebb képet festett. Végül letette az ecsetet - mint saját maga írta: "nyugalomba vonult" -, és Gézához, állatorvos fiához költözött Felsőgödre. Itt is halt meg 1967. március 1-jén. Vezényit - művészi munkájának madártani vonatkozású szellemi tartalma tekintetében - úgy tartjuk számon, mint a madárismeret és madárszeretet kiváló terjesztőjét, népszerűsítőjét, akinek neve örökké fennmarad a művészi állatábrázoló körében. □

Sárgarigó

Kis tarkaharkály

Meglepte-e a madarakat a váratlanul érkezett novemberi havazás?

- KÉRDEZI HÁMORI ZSOLT.

Meglepetést valószínűleg nem okozott, hiszen a madarak évmilliók óta ki vannak téve az időjárás legkülönbözőbb szeszélyeinek, de azért biztosan nem örültek neki. A fehér takaró, a hirtelen lehullott, és helyenként nagy mennyiségű hó vastagon beborította a talajt, ami számos madárfaj részére a legfőbb táplálkozóhelyet je-

Kuvik

Matyikó Tibor

lenti. A novemberben még itt időző nagy libacsapatok, vetési ludak, nagy lilikek reggelre kelve nem találták megszokott legelőiket, de ugyanígy jártak a Hortobágyon a darvak is. Más években novemberben még hatalmas kukoricatarlók, legelők várják őket, ezúttal azonban közbeszólt a havazás, és valószínűleg délebbre kényszerítette az észak felől érkezett vendégeket. Megnehezítette a hótakaró az ősszel csapatokba verődő kenderikék, tengelicek és más pintyfélék táplálkozását is, hiszen teljesen beborította a gyommagvakat kínáló tarlókat, parlagokat. Gyorsan reagáltak a havazásra a fekete rigók a fővárosban. A következő napon mintegy vezényszóra eltűntek a Gellérthegyről, a Népligetből, ahol korábban tucatszám keresgéltek az avarban. A változást követően a házak közelébe, kertekbe, udvarokba húzódtak, ahol több táplálékot remélhettek. Azt szoktuk mondani, hogy hazánkban átlagos időjárás mellett december és február között lehet etetni a madarakat. Ezúttal közbeszólt az időjárás, korán megérkezett a tél, és bizony nagyon jól tette, aki napraforgóval töltötte fel az

etetőt, faggyút vagy szalonnabőrkrét akasztott az ablak elé, esetleg a gyümölcsfa ágára. A cinegék méltányolták a segítséget, mert egyik-másik etetőn olyan forgalmat lehetett megfigyelni, mint máskor decemberben vagy a januári nagy havazások idején.

Ha valaki figyelte ezekben a napokban a vetési varjakat, bizonyára észrevette, hogy ők is alkalmazkodtak a hirtelen jött környezeti változáshoz. Korábban a mezőkön keresgéltek, a kukoricatarlók néhol szinte feketéltettek a rengeteg madártól, a havazást követően azonban egyre többen húzódtak a települések közelébe vagy az utakra, ahol több táplálékot remélhettek. A vetési varjú körülbelül fél kilót nyom, nagyobb madár, tehát viszonylag sok táplálékra van szüksége, és én mindig őszinte csodálattal adózom a károgó seregnek, amiért át tudják vészelné a rövid nappalokkal, hideggel, havazással járó, valóban nagyon keserves téli hónapokat. Hihetetlenül leleményes madarak. Türelmesen várakoznak a faágra függesztett, napraforgóval teli flakon alatt, mert - mint tapasztalatból tudjuk - a cinegék és verebek néha kivernek, leejtenek egy szemet, amit nyomban felkaphatnak. Az utakon ügyesen térnek ki az autók elől, de nyomban vissza is szállnak, mert hátha éppen ott rázódott le valami a rakományból, vagy hajítottak ki egy almacsutkát az ablakon. A havazást köve-

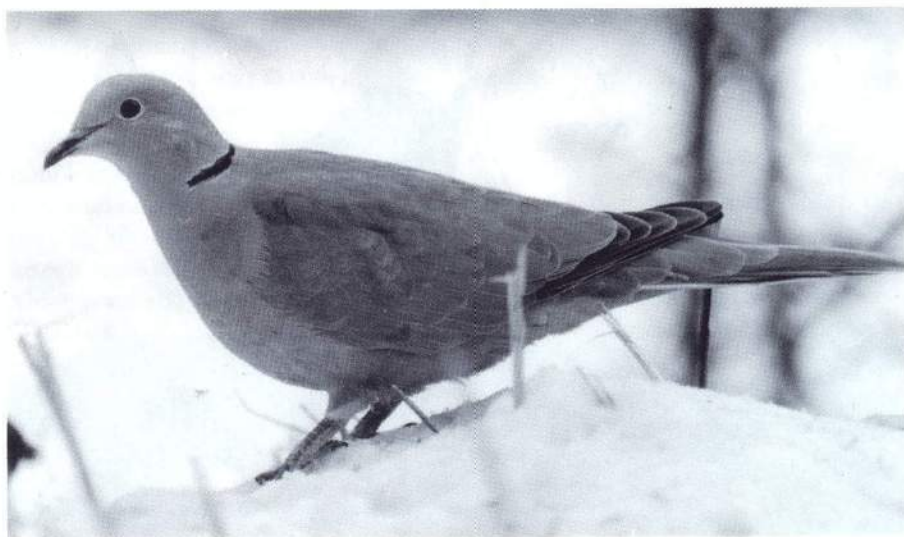

A napraforgó mindig segít

Péchy Tamás

tően megszaporodott a számuk a pályaudvarokon is, ahol már olyan otthonosan sétálnak a sínek között, mintha örökké ott éltek volna.

A magas hótakaró megnehezíti az ölyvek, kékes rétihéjék és az itthon maradt vörös vércsék, valamint a baglyok zsákmányszerzését is. A mezei pockok, erdei egerek a hó alatt készítenek járatokat, ezeket a kanyargó, keskeny ösvényeket látjuk a tavaszi hóolvadás után a lucernatarlókön és a legelőkön. Bár a kis rágcsálók - a baglyok és ölyvek szerencséjére - néha azért a felszínre jönnek, a köpetvizsgálatok azt bizonyítják, hogy a havas téli napokon a gyöngybaglyok, az erdei fülesbaglyok táplálékában jelentősen megemelkedik a madárszákmány, főleg a verebek száma. A hó a rágcsálók számára ilyen értelemben előnyt, a madaraknak hátrányt jelent. □

Balkáni gerle a hirtelen leesett havon

Péchy Tamás

Újra forog a kengyeli Baghy-majori szélmalom vitorlája

Vitorlát bontottunk

URBÁN SÁNDOR

Jász-Nagykun-Szolnok megye középső részén a Kengyel községhez tartozó Baghy-majorban árvalány-

hajas kunhalom tetején áll egy már-már elfeledett szélmalom. A szélenergiát hasznosító őrlő-daráló szerkezetek sorsa különös hasonlóságot mutat a kunhalmokéval. A kunhalmok ismeretlen korú és eredetű emberi építmények, alkotások, melyek századokig az alföldi tájkép szerves részei voltak, mára pedig az Alföld ősi növényvilágának őrzői, utolsó menedékei.

Bár mindegyikük országos védettséget élvez(ne), napjainkban nem sok település büszkélkedhet sértetlen kunhalmommal határában.

Az pedig szinte egyedülálló, hogy két - időben egymástól ily távoli - civilizáció megkapóan egységes emléke együttesen, egy helyen maradt fenn.

A Baghy-majori szélmalom a gróf Almássy család saját birtokára építtette a múlt század közepén. Később a terület, s vele a malom is a báró Baghy család tulajdonába került. A szélmalomok e század közepén a technikai fejlődés következtében veszítették el jelentőségüket. Sokukat elbontották, egyik-másik a vandalizmus áldozatává vált.

Úgy tűnt, az utolsó Baghy-majori szélmalomnál - Farsang Szilveszter - halálával gazdátlanra vált szélmalom sorsa is megpecsételődik. Közel egy évtizeddel az akkorra már erősen pusztuló malom megmentését a kunhalom természetvédelmi kezelését ellátó Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület JÁSZ-KUN Természetvédelmi Szervezete vállalta magára.

Nem is tudtuk igazából akkor, hogy mire is vállalkozunk. Alig tucatnyi - akkor még középiskolás - tagtársunk egyfajta fiatalos, öntudatlan lelkesedéssel vállalta ezt az embert próbáló rendkívül nehéz munkát. A világ meghódításának vágya hajtotta a csoportot. Rajtunk kívül szinte senki sem hitt a sikerben. A helyi lakosok egyfajta értetlenséggel, közönyt figyeltek erőlködésünket, megszállottságunkat. Jó néhányan gátolták is ezt a felújítást.

A szándékos rongálások ellenére újra és újra kezdtük ezt a szélmalomharcot. A maroknyi embercsoport összekovácsolódott, ütőképes egységgé, csapattá nőtt.

A csoport tagjai voltak: Bartos Orsolya, Dávid Zoltán, Debreczeni Örs, Drozd Attila, Dudás György, György István, Huber Attila, Kiss Szabolcs, Kispál Zsolt, Kőszaga Gabriella, Laczik Dénes,

A felújított malom

Mille János, Nagy Tünde, ifj. Urbán Sándor, Vidra Tamás és Vincze Tibor.

Legsürgetőbb az épület zsindeletetése felújítása volt, mely a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat támogatásával valósulhatott meg.

Ezt a malom belső terének teljes felújítása követte, a hagyományos tapasztásos-meszeléses módszerrel.

Végezetül a malom felújításának befejező és egyben legrlátványosabb mozzanata, a mintegy 16 méter átmérőjű vitorlát újból elkészítése következett, melyet Tar Miklós ibrányi ácsmester és öt társa két hónap alatt végzett el.

A 12 méter hosszú szibériai vörösfenyő-gerendákból ácsolt faszerkezet felújításának költségeit a Központi Környezetvédelmi Alap biztosította.

A fél évszázada törött szárnyú szélmalom új szárnyakat kapott, és 1999. augusztus 19-én ünnepélyesen megmozdult. A felújításban résztvevőknek köszönöm a fáradozást, a sok-sok verítéket. Sikerült! Mégis mi győztünk!

A jövőben az épület malommúzeumnak, a szélmalom-domb kunhalom-bemutatóhelynek ad majd otthont, s reményeink szerint így együtt fennmaradva sokáig hirdethetik ember és természet, múlt és jövő összetartozását. □

A malom ünnepélyes átadása

A szerző felvételei

Sok a holló?!

Nem vagyok a hollók különösebb szakértője, de évek óta foglalkozom ragadozómadár-védelemmel és az ehhez kapcsolódó problémákkal, a cikkben szereplő feltevések pedig igen mélyen érintenek számos természetvédelmi és vadászati kérdést. Állami vadász- és solymászvizsgálóval rendelkezem, s bár nem vadászok aktívan, mégis valamelyest rálátok a hazai vadásztársadalom e kérdést érintő hozzáállására, amely sajnos nem egyértelműen pozitív. Szeretnék óvakodni mindenféle általánosítástól, ám úgy találom, a vadászok természetvédelemhez való hozzáállása nem rossz, de nem is kielégítően jó. Miután a szelektív mérgek használata az utóbbi időben szerencsés módon visszaszorult, így a cikkben szereplő állomány szabályozásról, esetleges állomány pasztázásról csak vadászati módok bevetésével beszélhetünk.

A holló tekintetében valóban gondot okozhat néhány esetben, hogy védett, fokozottan védett madaraink költését veszélyezteti (ld. Bagyura János cikkét a Tűzokban v. a Magyar Solymászkönyvben (1998) Kerecsensólyom fészket kifosztó hollók címmel), de mérlegelni kell, hogy milyen következményei lehetnek a védetség esetleges feloldásnak. A holló, mint ismeretes, nemcsak sík, hanem hegyvidéken is szívesen tartózkodik, költ, egyetemben számos védett ragadozókkal. Mivel széles szárnyú, nagy testű sötét, színű madárról van szó, az

avatatlan szemek könnyen összetéveszthetik valamelyik nagy testű ölyv- vagy sasfélénkel. Gondoljunk bele, hány "tévedésből" puszkavégre kerülő héjaalkatú esne áldozatul az ún. állomány szabályozások során. Arra is figyelni kell, hogy egy esetleges feloldás után - a mostanra valamelyest el-eltűnő - fészkek kilövésének ismét teret nyernének, s ennek aztán súlyaink, baglyaink is áldozatul eshetnek. S ide szeretném kapcsolni a cikk számomra legsarkalatosabb pontját, az egerészölyv védetségének létjogosultságát, melyet számos vadász érthetetlen módon megkérdőjelez. Irodalmi adatok egyértelműen bizonyítják, hogy az egerészölyv táplálékát szinte kizárólag kártékony rágcsálók, rovarok és alacsonyabb rendű gerincesek teszik ki. Kártétele még fácán kibocsátások idején is olyan elhanyagolható, hogy gazdasági haszonnyújtását figyelembe véve védetségének feloldása indokolatlan. A hollónál említett fészkek kilövési és vadászati "tévedések" az ölyv esetében még hatványozottabban jelentkeznek. Gyakorlatilag az összes ragadozónk veszélybe kerülhet, hiszen a puszkás vadászok jó része csak a védelem feloldására vár, hogy a mondvacsinált apróvadkárokat enyhíthesse. Véleményem szerint azt a büvös mondatot, hogy "görcsösörré löni tilos!", megtörni nem szabad, mert onnantól többé nem állhatjuk útját a vadászat okozta madárelhullásnak.

Az sem elhanyagolható momentum, hogy mind a holló, mind pedig az egerészölyv fészke alkalmas a nálunk költő sólyomalkatúak fészkelésére (mivel a Falconidae család tagjai nem építenek saját fészket), s nem túl stabil helyzetük miatt egyáltalán nem mindegy, hogy mennyi alkalmas fészkek áll rendelkezésükre.

Hollóügyben - ha esetleg jó néhány év múlva veszélyes mértékűre szaporodna a hazai állomány - alternatív jó megoldásnak tartanám, hogy évente meghatározott számú fióka kiszedésével történjék a szabályozás, s a fiókákat esetleg hobbimadárnak lehetne kiosztani az arra jelentkezőknek. Biztosan akadna jó pár "varjúbarát", aki szabadon tartaná immár legálisan a ház körül kedvencét. Mindezeket koordináltan, túlkapasok és tévedések nélkül végezhetné az egyesület, számos "vadászbalet" lehetőségét elkerülve. Ezzel a módszerrel ráadásul szelektíven lehetne ritkítani a hollókat a veszélyeztetett fészkek környékén. Egyelőre azonban szerencsétlen dolognak tartanám, ha egy éppen megerősödő védett faj rögtön a dúvad kategóriába esne

vissza, s mérlegelve a jelenlegi károkozást, ez nem is lehet cél.

Végezetül bízom abban, hogy az egerészölyv nemhogy lekerülne a védett fajok listájáról, de még gondosabb odafigyeléssel óvjuk a jövőben ezt a hasznos madarat.

Klein Ákos

A Vitaindító "hollóügyben"! című cikkhez

Fenti tárgyban, amit Garamszegi István Úr adott közre a legutóbbi "Madártávlat" című folyóiratban, az alábbi véleményem van:

Először is: kell egy megnyugtató állománybecslést végezni. Meg kell állapítani, hogy egy bizonyos területen a felgyapodott hollók okoznak-e az élőhelyen egyensúlyi zavart, vagy nem. A válasz lehet pozitív is, negatív is.

Második észrevételem: megnyugtatóan meg kell ismerni táplálkozási szokásait, ezt a Madártani Intézet el tudja végezni begyartalom-vizsgálat alapján. Valamikor a vetési varjú nevezetes vitáját - arról, hogy káros-e, vagy hasznos - szintén így döntötte el a fenti intézmény a varjú javára.

Harmadik észrevételem: tájékozódni kellene, hogy a környező országokban hogyan állnak ehhez a kérdéshez, és milyen megoldást választottak a holló túlszaporodása ellen (ha van ilyen probléma).

Ha e három dologban a holló javára dől el a kérdés, a válasz egyértelmű.

Ha a válasz a holló számára nem kedvező, akkor el lehet gondolkodni az esetleges területre kiszabott, meghatározott időben történő gyérítésén (pl. mint a vetési varjúnál).

Hamza Gábor
vadgazdálkodási szakmérnök

Reagálás a Vitaindító "hollóügyben"! című írásra

Tisztelt Garamszegi István! A Madártávlat 1999. november-decemberi számában olvastam a hollókról szóló írását.

Mivel különösen kedvelem ezt a fajta, úgy gondoltam, leírom véleményemet, mely megfigyeléseimen alapul.

Először is, nem értek egyet a védelem feloldásáról való felvetésével. Hosszú évek óta madarászok Somogyban. Mivel ez köztudottan erdőben gazdag megye, megfelelő élőhelyet kínál a hollóknak. Különösen jó élőhely a nagy kiterjedé-

A vita tárgya

Matyikó Tibor

sű, összefüggő erdőkkel rendelkező Belső-Somogy és a szintén nagy kiterjedésű, idős állományú bükköseiről nevezetes Zselic. A Zselicben az utóbbi években rengeteget madarásztam, barátaimmal az első alapos faunisztikai megfigyeléseket végeztük a kistájon. 1993 óta egészen mostanáig nem figyeltem meg a Zselicben 10-12 fős csapatnál nagyobbakat, és ilyeneket is csak ritkán. Hollófészkekről még mindig nagyon kevesen tudnak, és bár egyes területeken rendszeres fészkelő, még mindig ritkának mondható.

Belső-Somogyban szintén rendszeresen megfigyelhető, de ennek ellenére itt sem gyakori. Legtöbbször - akárcsak a megye más részein - 2-3 madár vagy egy-egy magányos példány figyelhető csak meg.

Ha egy ilyen, a holló számára jó élőhelyekkel rendelkező megyében majdnem ritkának mondható a faj, akkor azt hiszem, a védettség feloldása nem tűnik jó ötletnek, hanem egy ugyanolyan buta halász-vadász agyszülemény, mint az említett cikk végén olvasható, a szürke gém, a nagy kócsag és az egerészölyv védettségét feloldandó kérdés.

Természetesen tudom, hogy más területeken, például egyes középhegységeinkben, vannak nagyobb állományok, és feltételezem, van, ahol tényleg nem ritka a holló, de azért szívesen megnézném azt a háromszázas csapatot.

Tisztelettel: Németh Miklós

Több levelet kaptunk hollóügyben, s ezek mindegyike aggódik a holló sorsáért. Nos, szó nincs arról, hogy az MME kezdeményezné a holló védettségének feloldását. A területen dolgozó szakembereink szerint egyáltalán nincs "hollóveszély", semmi sem indokolja tehát a védelem feloldását. Az azonban kívánatos volna, mint levélíróink is említik, hogy pontos állományadatokkal rendelkezünk e fajra vonatkozóan. Ennek elindítása Ragadozómadár-védelmi Szakosztályunk feladata lenne. A szerk.

Fecskék légibalesete

1999. augusztus 31-én a gyömrői tőzegen fecskéket gyűrtünk édesapámmal, és közben egy érdekes "légi balesetnek" lettünk szemtanúi. A nádasba behúzódó fecskék közül kettő a levegőben frontálisan összeütközött. Mintha csak egy légibemutatón történt volna. A parttól kb. 3 m-re dőglötten zuhantak be a sűrű nádba.

Benei Zsolt 8. osztályos tanuló

Tisztelt Madárbarátok!

A téli etetéssel kapcsolatos ötleteimet kívánom átadni Önöknek.

Az etetőt főleg túlcicomázni, de szerintem fontos, hogy fából készüljön, hogy jól meg tudjanak kapaszkodni rajta a madarak. Legyen "jól beröppülhető" helyen, de lehetőleg fák, bokrok között. Jó széles tetőt kapjon, ez felfogja az esőt, havat.

Nagyon fontos, hogy az ennivaló olyan legyen, amiről mi sem undorodunk. Ne legyen szennyezett, romlott, penészes, mert ezzel csak ártunk.

A leggyakoribb vendég az etetőn aszencinege

Falun élek, így csak ritkán kell pénzért vásárolnom az etetőanyagot. Betakarítás után a földeken maradt napraforgóból, kölesből könnyen be tudom gyűjteni a megfelelő mennyiséget (kb. 20-25 kg fogy évente). Két etetőn - néhány méterre egymástól - ez a fő menü, de szívesen fogyasztják a pörkölt (nem sózott!) és nyers földimogyorót, cirok- és lenmagot, kemény sajtot, sőt a meggybefőtt magja is mindig elfogy. (A befőzésnél maradó magot a szomszédoktól is elkérem, és megszáritom télire.)

Egy kissé távolabb van a harmadik etető, amibe szúnyoghálón átszítált, lisztmentes, apró kukoricadarát teszek. Ebből elfogy vagy 30-40 kg egy szezonban. Ezzel elcsalogatom a verebek jó részét, mert rengetegen vannak. Megfigyelésem szerint, ha látják az aranysárga szemeket, többnyire ide jönnek, nem vacakolnak a napraforgóval. Arra ügyelek, hogy a másik két etető alatt is legyen kukoricadara, mert a leptotyogó napraforgó és héj között keresgélő csizék, zöldikék, tengelicek ebből is csipegetnek. Ez akkor is előnyös, ha egy meggyvágó beül az etetőbe, mert addig a kisebbek a földön keresgélnek, feltéve, hogy egy agresszív kék cinege nem próbálja kieb-rudalni.

A negyedik etető egy nyitott teraszon van, ebbe dió és tökmag kerül. Telente elfogy vagy 3-3 kg. Ha a másik etetőben éppen egy rigó vagy egy meggyvágó trónol, ide a cinegek akkor is bemerészked-

nek. Nem egyenként, mint annyiszor olvastam, hanem gyakran 3-5 madár áll egyszerre a tálca szélén, tőlem mindössze 80 cm-re, az ablak túoldalán. Az apró diót helyben is fogyasztják, a nagyobbakat és a tökmagot a közeli ágakon kopácsolják. Néha különleges csemege a tűzifa kérge alól előkerült maroknyi dermedt lárvá.

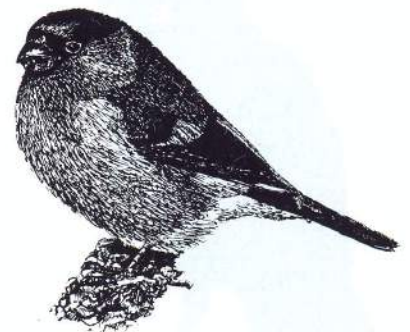
A rigóknak teszek ki 1-2 almát. Egy gyümölcsfa felfelé álló ceruzányi ágát rövidre vágom, és erre tűzöm fel az almát. Ha rátalálnak, estére csak a csutka marad.

Havas, jeges időben a Baláta-tó környékére is viszek eleséget. A disznóvágásnál elcsent zsiradékot kisütöm, és az év folyamán összegyűjtött egyéb zsíros maradékot összekeverem kukoricadarával, napraforgóval és apróra vágott tökmaggal. (A zsiradékot fagyasztóban gyűjtöm, így nem romlik.) Téglaméretű ládikákba döngölöm, és alkalmanként 2-3 ilyen ládát viszek a kilátótoronyhoz, ahol a tető alatt nem lepi be a hó. Kerül ide dió, mogyoró, makk és vadgesztenye néhány marékkal, gondolván a rágcsálókra, mókusokra is.

Több éve az udvarban is próbálok etetni a zsíros keverékkel, de itt alig-alig csipegetnek belőle, az erdőben pedig - nagyobb az éhínség? - az utolsó szemig elfogy.

Arra ügveljünk, hogy az etető "macskabiztos" legyen, különben a környék kandúrjai hozzánk járnak madarászni. Csakúgy, mint a gyakorta le-lecsapó karvaly, neki viszont valahol ennie kell.

A felsoroltakon kívül kosztolnak nálam süvöltők, ökörszemek, sárgafejű királykák, barátcinegék, csuszkák, őszapók, pintyek, fekete rigók, néha egy-egy vörösbegy, sordély, rozsdafarkú,

Ritka vendég a süvöltő

Matyikó Tibor grafikái

léprigó. A sok éve tartó etetés alatt a fajok aránya nem változott, de az utóbbi 3-4 évben a példányszám örvendően megnövekedett.

Mindenkinek sok jóllakott, tollas barátot kívánok.

Hóka Sándor

Lars Svensson és Peter J. Grant: Collins Bird guide

Lars Svensson és Peter J. Grant: Collins Bird guide (HarperCollins, 1999, London. 400 oldal Dan zetterström és Killian Mullarney 3500 színes festményével és körülbelül 600 színes elterjedési térképpel)

Magyarországon Európa vagy hazánk fajait tárgyaló modern madárhatározó a

Roger Peterson által festett "Európa madarai" című könyv óta nem jelent meg. Ezért a magyar madarászok egyelőre idegen nyelvű határozókönyvekre vannak utalva, ha a napjainkra amúgy is kissé elavult Peterson-féle határozókönyv nincs a birtokukban. 1999-ben az angol nyelvű könyvpiar két olyan új madárhatározóval is meglepte a vásárlókat, mely Európa és a Nyugat-Palearktisz madárfajait tárgyalja. Nem csupán ára, de igényes kivitelezése kapcsán is feltételezhető, hogy e két könyv közül a Svensson és munkatársai által készített határozó fog nagyobb népszerűséget kivívni az olvasók körében.

A szerzők a kézirat készítésekor azt tartották szem előtt, hogy mik egy jó terepi határozókönyvnek az ismérvei. Ennek alapján először a terjedelmet korlátozták 400 oldalban, mivel ennél vastagabb könyv még a hátizsákban sem férne el könnyen. Továbbfejlesztették a Peterson által annak idején bevezetett figyelemfelkeltő nyilatokat is a képábrák oldalain, és az amúgy is rendkívül informatív, közel 3500 madarat ábrázoló képanyagot rövid, áttekinthető magyarázó lábjegyzettel látták el, ezáltal kiemelve a határozásban lényeges bélyegeket. Az egyes fajok szinte valamennyi korú és ivarú egyedeit, de a legtöbb alfajt is külön-külön ábrázolják. Gyakran külön kis ábra mutatja be a fajt jellemző

élőhelyén, valamelyik jellegzetes pozíciójában. Ezáltal már maguk az ábrák is beszédesekek, és a szövegben nem szívesen tallózó, gyors meghatározásra vágyó általános közönség számára is informatívak. A képek festőinek stílusát sikerült annyira összehangolni, hogy alig lehet megállapítani a táblák alján feltüntetett apró monogramok nélkül, melyik kép kinek is a munkája.

A két hasábos szedésű szöveg további információkkal teszi még teljesebbé az ábrák nyújtotta ismereteket. Az apró betűvel szedett szöveg napfénynél terepen is jól olvasható, és az utolsó négyzetcentiméterig kihasználja a felületet. A rövidítések, térképjelzések, szakkifejezések meghatározásait, illetve a terepi madárhatározás módszereit tartalmazó néhány oldalas bevezetést követően az egyes fajok - az általános elterjedésüket és természetüket közlő bekezdés után - a "Meghatározás", illetve a "Hang" című fejezetek szerint tárgyalják. A különböző madárfajok európai elterjedését több színű térképek mutatják be.

E kiadvány minden bizonnyal legalább olyan korszakalkotó jelentőségű lesz a terepi madárhatározásban, mint a Peterson-féle határozó volt. Szinte elképzelhetetlen, hogy az elkövetkező egy-két évtizedben e könyvnél korszerűbb kötet jelenjen meg, így kézenfekvőnek látszik, hogy a magyar nyelvű madárhatározók terén tátongó hiányt valamelyik kiadó e könyv magyarországi kiadásával pótolja.

Magyar Gábor

A fenti könyv az MME együttműködésével 2000 szeptemberében fog megjelenni. A Madártávlat következő számában ismertetjük azokat a feltételeket, melyek révén tagjaink kedvezményesen juthatnak majd hozzá. A szerk.

Hirdetések

Eladnám alábbi szettetemet: Canon T70 váz, Soligor 28-70 macro, Canon 4/200 SSC, Canon 5,6/300 SSC, elektronikus kioldó 20 méter hosszabbítóval, Soligor 42D kulcsszámú villanó, macro dioptria lencsekészlet (+1, +2, +3), polárszűrő, napellenzők. Együtt baráti áron: 95 Eft. Eladó továbbá Kowa TS611 teleszkóp 20-60-as zoom tubussal jó állapotban: 115 Eft. Érdeklődni: 60/353-640

Eladók a Madártávlat 1999-es számai. Tel.: 333-0199.

Gyűjteményembe madárhangfelvételeket tartalmazó LP-eket, CD-eket, madarokat bemutató CD-ROM-okat veszek vagy cserélek. Válaszborítékért listát küldök. Cím: Fazekas József 4133 Konyár-Sóstó, Móricz Zs. u. 2.

Cinegék
színes gyűrűvel

Ha Buda környéki madáretetőjén olyan széncinegét lát, amelynek egyik lábán színes, a másikon fém jelölőgyűrű látható, kérem, jelezze nekem. A következő adatokra lenne szükségem: hely, dátum, a jelölőgyűrű színe, melyik lábon volt a színes gyűrű. Köszönettel: Karcza Zsolt 1082 Budapest, Üllői út 46. fszt. 7. karcza@ludens.elte.hu tel.: 1/313-9131, 30/211-5074.

Örömmel várjuk
jelentkezésüket
a Vadvil Kft.
szentendrei
vadászboltjában!

Büszkék vagyunk, hogy a madármegfigyelésekhez használt spektívekből, távcsövekből már jelentős mennyiséget értékesíthetünk egyesületek, cégek, magánszemélyek felé. Így nemcsak reklám, hanem kellő számú referencia is rendelkezésre állhat választásukhoz az alábbiakban kínált termékeinkről.

- Kowa, Optolyth spektívek az igény szerinti különféle nagyítású okulárokkal.
- Kedvező árfekvésű AKAH 45 fokos 20-60x-60 spektív.
- Hubertus olcsóbb, és egyéb minőségi kereső távcsövek nagy választékban.
- Fejhálós álcaruhák, minőségi gumicsizmák, bakancsok, hátizsákok, kabátok, lámpák, outdoor, vízhatlan nadrágok, dzsekik, ingek, keszkek, bicskák széles skáláját kínáljuk.

Kérjen információt árainkról telefonon, vagy keressen fel minket személyesen!

Vadvil Kft.

Szentendre 2000 Közúzó u. 7.,

Telefon: 26/317-385,

Fax: 26/311-205.

Nyitva tartás:

Kedd-Péntek 9-17 óra,

Szombat 9-13 óra.

A dagadt madár

ZSOLDOS ÁRPÁD

Biztosan hallottatok már Gombóc Artúrról, aki borzasztóan szerette a csokoládét, és ebbéli szenvedélyének hódolva annyira elhízott, hogy mindenki csak dagadt madárként emlegette. Ez a madár Pom-Pom mesében szerepelt, és kövérsége miatt csak gyalogosan közlekedett.

Az a madár, amelyről a következő történet szól, nem mesebeli, hanem nagyon is valóságos, és a Margitszigeten él. Legalábbis télen. A csokoládét sem szereti, kedvence a lisztkukac, amelyet olyan kedves közvetlenséggel fogad el az emberek kezéből, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga volna. Egyetlen közös vonást fedezhetünk fel közte és Gombóc Artúr között: bizony a mi madarunk is elhízott kissé tél végére.

Ez a történet egy fagyos, november végi napon kezdődött, egy olyan napon, amikor a madarak fázósan gubbasztanak az ágakon, és a madarásznak még madarászni sincs kedve. Én is csak azért mentem ki a Margitszigetre, mert egy óvodáscsoportot vártam oda, akiknek a program szerint azt szerettem volna megmutatni, hogy milyen nehéz sorsuk van télen a madaraknak.

Nos, ami azt illeti, a madarász sorsa sem irigylésre méltó, és miközben lefagyott lábaimat egy meleg kályha mellé képzeltem, unalmamban apró kenyérdarabkákat dobáltam a meleg vízi tavcskában hancúrozó halak közé.

Artúr, a dagadt madár

A halacska úgy lökdösődtek egy-egy kenyérdarabka megszerzése feletti igyekezetükben, mint mi emberek a délutáni csúcsforgalomban a metrókocsi ajtajában. Ezt annyira szórakoztatónak találtam, hogy újabb és újabb kenyérdarabkákat dobtam a vízbe. Egészen addig, míg meg nem jelent a víz alatt egy nagy sötét árny, és hatalmas örvényt keltve behörpintette a kenyérdarabot néhány vigyázatlan kishallal együtt.

- Azanyját! - döböntem meg. - Mi volt ez, krokodil?

Gyorsan újabb kenyeret dobtam abba az irányba, ahol a szörnyeteg eltűnt,

és izgatottan vártam a fejleményeket.

Egy darabig semmi sem történt, úgy látszik, a kishalak is megijedtek. De néhány perc múltán - feledve a történeteket - megint megjelentek, és önfeledten csipkedni kezdték a csemegét. Úgy meresztettem a szememet, majd kiesett, de a szörnyeteg nem jött. Vészesen fogyott a kenyér, és már éppen újabb darabot készítettem bedobni, amikor végre megjelent a mélyben a sötét árny. Lassan, félelmetesen közeledett a nyüzsgő kishalak tömege felé, majd amikor alájuk ért, emelkedni kezdett. A kishalak ijedten rebbentek szét, a szörnyeteg pedig -

...és elfogadta kézből a csemegét

ekkorra már jókora tükörponttyá szelídülve - elnyelte a kenyeret. Ez a látvány némi megnyugvással töltött el, mert a krokodilokat nem kedvelem, és azon gondolkodtam, hogyan kerülhetett ide ez a nagy hal.

Végül arra a következtetésre jutottam, hogy egy amnesztiát kapott karácsonyi vacsorával hozott össze a jó sorsom. Ez elfogadható magyarázatnak látszott, bár a mai halárok mellett ilyen költséges jó cselekedetet csak egy különösen hangos bömbölésre képes csemete hatására hajt végre a lágyszívű családfő.

Bedobtam még egy darab kenyeret, mert szerettem volna újra szemügyre venni a szerencsés halat. A kenyérdarab azonban csendesen lebegett a víz tükörén, a nagy hal nem jött elő.

Ekkor furcsa dolog történt. A vízparti bokor sűrűjéből egy vörösbecgy röppent ki. A vízen úszó kenyér fölé röpült, pár pillanatig függőgetett fölötte, majd lejjebb ereszkedett, és csőrével megpróbálta kiemelni a vízből. De az ázott kenyér túl nehéz volt, visszaesett a tóba. A madárka pedig leszállt a partra, és rám nézett. Nagy fekete szemében mintha szemrehányás villant volna.

Elszégyelltem magam.

Madarász létemre ezeket a hülye halakat etetem, ez a szegény madár pedig ki tudja mióta epekedik itt mellettem egy kis ennivaló után!

Gyorsan morzsát téptem a kenyérből, és a madárka elé ejtettem. A vörösbecgy nem volt haragtartó természetű, mert felkapta a morzsát, és némi erőlködés után magába gyömöszölte. Dobtam neki még egy darabot, és közben dühöngtem, amiért nem hoztam magammal egy kevés lisztkukacot.

Később megérkezett az óvodásokat szállító busz, én pedig megfelelő riadalmat okoztam az óvó nénik között azzal, hogy előcsaltam a nagy halat.

Ez után következett a szelíd vörösbecgy produkciója, akiben addigra kellőképpen megdagadt az előzőleg elfogyasztott nagy mennyiségű kenyér, emiatt kissé pufóknak tűnt. Ezt a gyerekek is észrevették, mert egyikük felkiáltott:

- Ez olyan dagadt, mint a Gombóc Artúr!

Nos, így történt megismerkedésem Artúrral, akivel kapcsolatomban folytatódott is, hiszen szinte naponta megfordultam a szigeten, hol óvodásokkal, hol madarász sulisokkal, de ha időm engedte, csak úgy magamban is. Ilyenkor vittem Artúrnak lisztkukacot vagy főtt to-

jást, esetleg túrót, amelyet a kismadár egyre bizalmasabban fogadott el.

A szigeten több vörösbecgyet is láttam, ezek is elfogadták az eleséget, de olyan szelíd, mint Artúr, nem volt egyikük sem. Tulajdonképpen én is csak bizalmaságáról ismertem meg, mert egyébként semmiben sem különbözött a többiektől. Elhatároztam, hogy addig szelídítem Artúrt, amíg el nem fogadja kezemből a falatot.

Ha egyedül voltam, mindig azzal kezdtem az etetést, hogy a földre dobtam egy lisztkukacot, de a következőt feléje nyújtottam. Eleinte nem sikerült a produkció, mert a madárka értetlenül ugrándozott a földön arra várva, hogy ledobom végre az áhított falatot. Ám én nem hagytam magam levenni a lábamról, hanem olyan következetes voltam, mint amilyennek annak idején a gyerekevelésben kellett volna lennem. Nem dobtam le a falatot.

Egy zimankós januári reggelen végre szép gyümölcsöt érlelt eddigi következetességem. Artúr szokás szerint megkapta az első lárvát, én pedig elgémberedett ujjaimmal a következőt próbáltam kihalászni a dobozból, amikor valami szellőt éreztem az arcomon. Felpillantva látom ám, hogy Artúr lebeg előttem a levegőben, mint egy molett kolibri, és a dobozban kotorászó kezemet figyeli. Ebben a pillanatban sikerült végre előhúznom a kukacot, amit a madárka azonnal ki is kapott ujjaim közül. Leszállt vele a földre, elnyelte, majd újra lebegni kezdett, amit én egy különösen kövér lisztkukaccal honoráltam.

Ettől kezdve csak kézből etettem Artúrt, aki szépen gömbölyödött. Bár eb-

ben az időszakban minden reggel kimentem madaramhoz, rohamos hízása még így is indokolatlannak látszott. Annyi élelemtől, amennyit tőlem kapott, nem hízhatott meg ennyire.

Egyik reggel aztán megoldódott a rejtély. Aznap később értem ki a szokásosnál, és Artúr rejték helyénél nagy csődületet találtam. Egy csomó ember álldo-gált kört alkotva, toporgott, izgatottan mutogatott, fényképezett. A kör közepén pedig Artúr illegette magát, és éppen akkor vett ki az egyik ember ujjai közül egy sajtdarabkát.

- Te piszok áruló! - sértődtem meg azonnal. - Hát ezért gömbölyödtél ki ilyen hirtelen! - vágott belém a felismerés, és azzal mérgemben az egész doboznyi lisztkukacot odadobtam egy éhenkórász fekete rigónak.

Később persze megbocsátottam a dagadt madárnak. Ha időm engedte, ezután is meglátogattam, ő pedig - hogy meg ne sértsen - elfogadta kezemből a csemegét.

Egy langyos márciusi reggelen, amikor a böjti szelek meghozták az első bíbiceket, Artúrt kedvenc bokrának legfelső ágán ülve találtam. Szemében valami furcsa fény csillogott, és toroktollait felborzolva önfeledten fújta a vörösbecgyek ősi dalát. Hiába nyújtottam feléje a lisztkukacot, keresztülnézett rajtam. Artúr szerelmes lett!

Másnap reggel már nem találtam sehol. Még az éjjel elrepült oda, ahonnan jött, ahol kikelt a tojásból, vagy ahol már az előző évben is fészkelte, és ahol már biztosan várja egy csinos vörösbecgy lány.

Jó utat, Artúr! Mire hazaérsz, talán le is fogysz!

Artúr szépen gömbölyödött

A szerző felvételei

Kedves Madártávlat Szerkesztősége!

Olvastuk az "Ismeretlen madár?" című cikket a VI. évfolyam 6. számában. Szomorú történet, de nekünk a kis vöcsökkel kapcsolatban van egy vidámabb esetünk. November 13-án délelőtt édesapámmal éppen Pécsről indultam Hirdre a lovardába, ahol rendszeresen lovagolok, amikor felhívott bennünket Diana néni, a lovarda fiatal tulajdonosa.

Azt mondta, hogy egy számára ismeretlen madár totyogott vele szemből reggel a fűben. Nem tudott felrepülni, ezért megfogta, és bevitte a lakásba. A telefonban elmondta milyen, de abból nem tudtuk pontosan megállapítani, hogy mi lehet. Anyukám, akinek takarítási tervei voltak, azonnal úgy döntött, hogy marad a takarítással, és jön ő is a lovardába.

Diana néni nagyon szereti az állatokat, és az állatok is különösen vonzódnak hozzá. Van neki tíz lova, három vizslája, melyeknek sokszor vannak kölykeik. A nyáron mi is vittünk ki hozzá négy kis sünt, amelyeket felnevelt. Anyukám munkahelyére hozták be a kis árvákat, hogy megmentse őket, de nálunk a pannelakásban lehetetlen sünöket tartani. Különben is, van egy kutyák torkából megmentett macskánk, a Frici, két tengerimalacunk, és egy folyton szaporodó guppicsapatunk két akváriumban.

Szóval fogtuk az "Európa madarai" című könyvet, és irány Hird. A madár üdvözlése után megállapítottuk, hogy téli ruhás kis vöcsök került a lovardába. Anyukám - aki a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságán dolgozik - felhívta madarász kollégáját, aki pontos tudnivalókat közölt a kis vöcsökkel kapcsolatban. Először vizet tettünk a fürdőkádba és fatuskót, amire ki tud ülni a madár, ha akar. Láthatólag fáradt és éhes volt ez a kedves kis állat, így Laci bácsi útmutatása alapján Diana néni lötétüket ásott neki a trágyadombon, amiket némi habozás után megevett. Ettől láthatóan felélénkült, bement a vízbe, a faggyúmirigyéből bekente a tollait, úszkált és lebu-kott. Ennek körülbelül két hete. Ma is Diana néninél van, és LÁPI névre hallgat. Ha Diana néninek sok dolga mellett van ideje leülni, akkor a két lábfeje közé telepedik. Szemmel láthatóan jól érzi magát,

és ha szólítják, előjön a bútorok alól. Reméljük, a telet jól átvészeli, és tavasszal a fagyok múltával kivihetjük a Drávára. Örülünk, hogy Diana néni megmentett egy értékes madarat, és mi is érdekes ismereteket szerezhettünk az - eddig csak képről ismert - kis vöcsökről.

Molnár Anna
10 éves, a Madarász Suli új tanulója

Ahol én lakom...

Seregélyes, ahol lakom, hű maradt nevéhez, és most is sok seregély jött vissza szőlőt csemegézni. De más madár is van itt. A Fő utcán két pár gólya költött, és mindkét költés sikeres volt. Sok gazda dicselkedhet azzal, hogy füsti fecske fészkel az ólakban, istállókban. (Többek közt a mi házuknál is él fecske.) Egy

Pihenő róka

Posztós Csaba

bolt ereszen molnárfecske is nevelt fiókát a nyáron. Az énekesmadarak közül él itt szén- és kék cinege, énekes rigó, fekete rigó, barátposzáta, házi és mezei veréb, kerti rozsdafarkú, fülemüle.

A földeken gyakori a pocok és a mezei egér. Így hát nem is csoda, hogy az egerészölyv szívesen szital a kukoricások, tarlók fölött. Már a varjak is megjöttek.

Gyepibéka

Matyikó Tibor

A kertekben élő sün javában alussza téli álmát. A Sárosd felőli erdős részen róka lakik.

A falu környékén sok élőhely akad, de a leggyakoribb a szántó, a rét és a legelő. A falun átfolyó patak legmocsarasabb része mellett egy mesterséges halastavat csináltak. Főleg horgászni jönnek ide, de ez a tó a békák, a szitakötők, a vízínövények, a dankasirályok és egy vízitútkalád paradicsoma is. A halastó tehát az élővilág szempontjából is hasznos.

Az viszont szomorú tény, hogy a hajdan hatalmas erdő emlékét már csak egy kicsiny, fás-bokros erdőcske őrzi. A kivágott fák helyére egy egész utca épült. A megmaradt terület útjain sok a szemét, mert a közelben levő focipályára érkező emberek elszórják.

A pataknál nincs annyi szemét, de a hídnál rosszabb a helyzet, mert onnan mindenfélét a vízbe dobálnak.

Ennek ellenére szerintem az itt élők megbecsülik a természetet. Nem ölik indokolatlanul az állatokat, és nem esnek neki vegyszerrel a gyomnak. Ez is egy lépés a természetvédelem felé...

Gyalus Adrienn

Nyertes

1999-ben a Tizenévesek írták című rovatba érkezett cikkek között a legjobbnak

Laczkó Gábor: A hangyaleső című írását találtuk. Nyereménye **Országh Mihály: Mindent lehet, de krokodilt azt nem** és **Schmidt Egon: Madárvédelem a ház körül** című könyve. A nyertesnek gratulálunk és várjuk a további írásokat!

Megjelent az MME IV. Tudományos Ülésének kötete az Ornis Hungarica gondozásában.

A BirdLife konferencia kapcsán sajtótájékoztatót tartottunk Budapesten.

Októberben rendeztük meg Csillebércen az MME V. Tudományos Ülését, ahol 63 előadás hangzott el 5 szekcióban, illetve 42 poszter került bemutatásra.

A KAC "h" keretéből egyesületünk 21,2 millió forint támogatást nyert, az állami feladatok átvállalására kiírt pályázatból mindösszesen csak 3,5 millió forint támogatást kaptunk. Ezeket a pénzeket csak a jövő évben tudjuk felhasználni. Ez azt is jelenti, hogy a KöM az ideai támogatást elszabotálta. A világméretekben veszélyeztetett tűzok védelmére szervezett programunk sajnos egy fillér támogatást sem kapott.

November elején "Hatékony kommunikáció a biodiverzitás védelméért" címmel kommunikációs képzést szervezett az IUCN az Aggteleki Nemzeti Parkban, Jósvalfőn. Ezen, és a november végi pozsonyi értékelésen Fidirich Róbert képviselte egyesületünket.

November 20-án rendeztük meg a Mindennapi Madaraink Monitoringja programban részt vevők ideai találkozóját, ahol áttekintettük az ideai eredményeket, valamint kisorsoltunk a felmérésben részt vevők között 40 db EBCC Atlaszt.

November második felében szervezett kommunikációs képzést az RSPB az EU csatlakozásra váró országok BirdLife tagszervezetei számára. A tanfolyamon az MME részéről Fidirich Róbert vett részt.

Megjente a Tűzok 1999/1-2. száma.

1999-ben az adófizető állampolgárok jövedelemadójuk 1%-ából 5 millió 90 ezer forint támogatást ajánlottak fel közvetlenül az egyesületünk részére. Az elmúlt évekhez hasonlóan ez az összeg is a legmagasabb a minden egyéb más társadalmi természetvédelmi szervezet részére felajánlott támogatás közül.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ezt a jelentős összeget elsősorban tagjainknak köszönhetjük. Mivel a jelenlegi kormányzat érdektelenségének köszönhetően egyesületünk kormányzati támogatása jelentősen csökkent, nagyon fontos, hogy minél többen nyújtsanak támogatást adójuk 1%-ának felajánlásával. Kérjük tehát, hogy 2000-ben is járuljon hozzá természetvédelmi munkánk sikeréhez, ajánlja fel szervezetünk részére személyi jövedelemadójának 1%-át, illetve kérje meg ismerőseit, barátait, hogy ők is támogassák ily módon a madár- és természetvédelem ügyét!

Köszönjük!

A BirdLife levele Pepó Pál környezetvédelmi miniszterhez

Tisztelt Miniszter Úr!

A BirdLife International - a madárvédő szervezetek több mint 2 millió tagot tömörítő világszövetsége - megdöbbenéssel fogadta a hírt a Környezetvédelmi Minisztérium és a vezető környezetvédelmi társadalmi szervezetek közötti viszonyban beállt kedvezőtlen változásokról. Különösen csalódottan hallottuk, hogy a környezetvédelmi miniszter lépéseket tett magyar partnerünk, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel (MME) szemben.

Az MME világszerte elismerést vívott ki a Kelet- és Nyugat-Európa közötti természetvédelmi együttműködés terén tanúsított úttörő szerepe, valamint a magyar és a globális biológiai sokféleség védelmét célzó átfogó és szakszerűen végrehajtott programjai miatt. Az MME nagy gyakorlatot szerzett a világszerte veszélyeztetett fajok - mint a tűzok, a haris, a parlagi sas és a cigányréce - védelme terén. Sőt, az utóbbi két faj esetében nemzetközi munkacsoportjaink koordinátori feladatait is ellátja.

Szintén kiemelkedő eredményeket ért el a fontos madárelőhelyek és a tágabb környezet védelme terén is. Ez mindkét területen az állami természetvédelmi és mezőgazdasági hatóságokkal, önkormányzatokkal és magángazdálkodókkal történő jó együttműködés eredménye volt. Az MME fontos szerepet játszott a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi program kidolgozásában, amelyet a magyar kormány hamarosan jóvá fog hagyni, és amelyet az EU szakértők is nagyra értékelnek.

Ezek a sikerek nagymértékű társadalmi támogatottságot biztosítanak a szervezetnek, amit a növekvő taglétszám, az adófizetőktől érkező növekvő anyagi támogatás és a közvélemény-kutatási eredmények is bizonyítanak.

Rendkívül büszkék vagyunk a fenti eredményekre, és rendkívül aggasztónak tartjuk a jelenlegi helyzetet. Tapasztalataink szerint mind a kormányzati, mind a társadalmi környezetvédelmi szervezetek csak akkor érhetik el célkitűzéseiket, ha ennek érdekében szorosan együttműködnek egymással. Ezért nagy tisztelettel arra kérjük, hogy szíveskedjék a Környezetvédelmi Minisztérium és a reprezentatív országos társadalmi szervezetek - beleértve partnerünket is - közötti kapcsolatot normalizálni.

A legszívesebben megköszönöm a segítségét.

Tisztelettel:

Johanna E. Winkelman

a BirdLife Európai Irodájának mb. vezetője,

A Holland Madárvédő Egyesület nemzetközi ügyekért felelős igazgatója

Tisztelt Tagtársak!

Egyesületünk elnökségi tagjainak, az Ellenőrző Bizottság és a Fegyelmi Bizottság tagjainak a 2000. évi küldöttközgyűléskor lejár a mandátuma.

Ezért az áprilisi küldöttközgyűlésen a küldötteknek meg kell választaniuk az új vezető tisztségviselőket az elkövetkezendő 5 éves időtartamra.

Javaslatokat várunk tehát az elnök, az alelnök, az 5 elnökségi tag, továbbá az EB és az FB elnökének és tagjainak személyére vonatkozóan.

A fenti tisztségekre azon nagykorú egyesületi tagok jelölését várjuk, akik elhivatottságot éreznek az MME elvi irányítására, továbbá megfelelő módon tudják képviselni egyesületünket különböző országos és regionális fórumokon.

Elnökségi ülések évi 6 alkalommal (általában 2 naposak) vannak. Továbbá évente megrendezésre kerül 1 nap küldöttközgyűlés és 2 nap tanácsadó testületi ülés (hétvége), ahol a vezető tisztségeket betöltő személyeknek a megjelenés ajánlott.

Jelenleg az alábbi személyek töltik be az MME vezető tisztségeit:

Elnök:

Kállay György

Alelnök:

Haraszthy László

Elnökségi tagok:

Dr. Gyurácz József

Márkus Ferenc

Dr. Mezey Károly

Szentendrey Géza

Dr. Szép Tibor

Fegyelmi Bizottság

Elnök:

Dr. Kasza Ferenc

Tagok:

Madas Katalin

Palkó Sándor

Ellenőrző Bizottság

Elnök:

Megyer Csaba

Tagok:

Bíróné Czinder Judit

Bitter Edina

Dr. Giricz Katalin

A fenti tisztségekre jelölhető a jelenlegi vagy új tagok.

Kérjük az egyesület tagságát, hogy a jelölendő személyek nevét - új tagok esetében egy rövid indoklást is - legkésőbb 2000. január 31-ig szíveskedjenek a jelölőbizottság valamelyik tagjának (Brellos Tamás 2623 Kismaros, Liliom u. 2/A tel.: 60/623-055, Bukor Zoltán 8112

Zichiújfalu, Iskola u. 1. tel.: 60/469-117, Harangi István 1121 Budapest, Költő u. 21. tel.: 1/275-6267, póttag: Bank László 7621 Pécs, Felsőmalom u. 22. tel.: 72/312-227) eljuttatni.

A jelölt személyeket 2000. február 1. és 29. között fogjuk megkérdezni arról, hogy vállalják-e a feladatot. Ennek eredményét március első felében megküldjük a választott küldötteknek annak érdekében, hogy a 2000. április 1-jére tervezett küldöttközgyűlésen a jelöltekre szavazni lehessen.

Az ügy fontosságára való tekintettel kérjük az aktív közreműködést.

A jelölőbizottság nevében természetvédő üdvözléssel,

Harangi István

Versenyfelhívás

Az MME dombóvári csoportjának Természet- és Környezetvédelmi Oktatóközpontja, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége az 1999/2000. tanévre meghirdeti a

"MADARAK ÉS FÁK NAPJA" ORSZÁGOS VERSENYT

A verseny célja: Versenylehetőség biztosítása azoknak a természet iránt érdeklődő tanulóknak, akik táborig, szakmai, madarász sulis, természetjáró... programok során szerzett ismereteikről, terepi tapasztalataikról, megfigyeléseikről csoportvetélkedőn, közösségekben szeretnék számot adni.

A verseny tartalma: Az 5-6-7. évfolyam tananyagához kapcsolódó természeti, környezetvédelmi, biológiai alapismeretek. Kaán Károly és Herman Ottó munkássága. A Bükk Nemzeti Park értékei. Általános madár- és élőhelyvédelem. Nappali ragadozó madarak. Az év madara. Házunk, kertünk madarai. 50 megadott madárfaj hangjának ismerete. Madár- és növényismeret (fák, cserjék, termések). Terepi munkához szükséges eszközök és kellékek ismerete és használata.

Nevezés: Iskolák, szakkörök, madarász sulik három fős csoportjainak jelentkezését várja a 14 körzeti központ.

Jelentkezési határidő: 2000. február 28. A verseny alapirodalmát a tájékoztató körlevél tartalmazza, amit a csapatok a jelentkezés után kapnak meg.

A verseny fordulói:

1. Házi-városi versenyek: március 10-ig
2. Körzeti fordulók: 2000. március 31. 9⁰⁰
3. Országos döntő: 2000. május 12-14.

Helye: Molnár György Általános Iskola
7200 Dombóvár, Hunyadi tér 23.
Tel.: 74/466-746

A körzeti versenyt lebonyolító helyszínek, címek:

Kiss Balázs 3700 Kazincbarcika,
Herbolyai u. 5. Tel.: 48/310-600

Szögi Lajos 4400 Tiszavasvári,
Arany J. u. 5. Tel.: 42/372-745

Dr. Budayné dr. Kálóczi Ildikó
4024 Debrecen, Sumen u. 2.
Tel.: 52/349-922

Ifj. Magyar András, Horváth Ernő
5211 Tiszapüspöki, Fő u. 85.
Tel.: 56/445-004

Gilly Zsolt 6000 Kecskemét,
Liszt F. u. 19. Tel.: 76/482-611

Ház Mihály 7400 Kaposvár,
Móricz Zsigmond Művelődési Ház,
Tel.: 82/320-564

Halmi Gáborné 7100 Szekszárd,
Mártírok tere 10. Tel.: 74/316-722

Papp Ferenc 5600 Békéscsaba,
Kölcsey u. 27. Tel.: 66/449-620

Ötvös Károlyné 7625 Pécs, Tettey tér 8.
Tel.: 72/213-263

Pozsik Lajos 8900 Zalaegerszeg,
Rákóczi u. 49-53. Tel.: 92/311-144

Takácsné Kovács Anikó
8000 Székesfehérvár, Jókai u. 20.
Tel.: 22/311-161

Fersch Attila 9435 Sarród, Pf. 4.
Tel.: 99/370-919

Kelemen Tibor
9700 Szombathely, Deák F. u. 54.

Fidrich Róbert MME 1121 Budapest,
Költő u. 21. Tel.: 1/275-6247

A csapatok a településükhöz legközelebb eső központnál jelentkezhetnek.

Télen is gyere velünk!

Láttad már a téli Balatont, gyalogoltál már a jégen? Megcsodáltad már a teletől réce-, lúd- és hattyúcsapatokat? Itt a lehetőség! Ezen a télen újra mindennap várjuk az érdeklődőket az MME zalai csoportjának fenékpusztai madártani és természetvédelmi állomásán.

Décembertől márciusig hálózni, gyűrűzni csak hétvégeken, fél napnyi időtartamban fogunk, akkor is csupán néhány hálóval. A többi napon Balatonparti kirándulásokat, távcsöves megfigyeléseket, túrákat tartunk.

Hírek Baranyából

ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓ GYÖNGYÖSMELLÉKEN

Baranya nyugati részén, Gyöngyösmellék község határában fekszik egy kb. 25 hektár kiterjedésű lápos terület. Nagy részét égeres borítja, de északi felén védett növényekben gazdag láprét is található. Ezt a rétet hosszú éveken keresztül nem kaszálták, ezért cserjésedni kezdett. Félő volt, hogy teljesen beerdősödik, ezért sürgető természetvédelmi célú beavatkozásra volt szükség.

A Baranya Természeti Értékeiért Alapítvány 1996-ban megvásárolta a terület egy részét, s ezzel lehetővé vált a természetvédelmi érdekek érvényesítése. Az MME az alapítvány megbízásából élőhely-rekonstrukciós munkákba kezdett, melyeknek az a célja, hogy visszaállítsa a korábbi természetes állapotot, s a gyeppel erősítésével fenntartsa a nedves rétekre jellemző növény- és állatvilágot.

A feladat két részből áll. Egyrészt a téli időszakban cserjeirtást végzünk, melylyel a betelepült fásszárúakat távolítjuk el. Ez nem érinti a már fává cseperedett cserjéket és az idősebb fákat, ami így tájképi szempontból is kedvező hatású. A nyár végi időszakban pedig kaszálással akadályozzuk meg a cserjék és gyomok újbóli megtelepedését.

A munkát 1996/1997 telén kezdtük el. A bekövetkező változásokat az orchidea-fajok tavaszi egyedszámlálásával követjük nyomon. A beavatkozások jótékony hatása már így is szembetűnő. 1999 májusában a védett növények közül az alábbi fajok egyedszámát regisztráltuk (zárójelben az 1997. évi alapfelmérés adatai): hússzínű ujaskosbor 628 tő (300 tő), mocsári kosbor 121 tő (30 tő), vitézkosbor 1 tő (0 tő), békakonty 11 tő (0 tő).

Az adatok jól jelzik a pozitív irányú változásokat, hisz a két gyakoribb kosborfaj mellett újabb két faj jelent meg a területen. A munka folytatására azonban nemcsak ez ösztönöz bennünket, hanem az is, hogy kicsiben megmutassuk a természetvédelem állami szerveinek a rohamosan fogyatkozó gyepterületek védelmére vonatkozó lehetőségeket, ami talán nagyban is követendő példa lehet.

EGY KIS RAGADOZÓMADÁR- STATISZTIKA

A ragadozó madarak védelmét kiemelten fontos feladatként kezeli az MME. Baranyában 1988-ban indítottuk be azt a kutatási programot, amely az

egyed fajok elterjedési, gyakorisági viszonyait hivatott tisztázni. E program keretében foglalkozunk a fekete gólya és a holló védelmével is.

A munka három részből áll. Egyrészt a téli időszakban fészektérképezést végzünk az egyes állami erdészetekhez tartozó települések erdőterületein, majd a fészkelési időszakban ellenőrizzük a megtalált fészkek lakottságát, s azonosítjuk a költő fajokat. A harmadik fázisban a fokozottan védett fajok védelmét egyeztetjük a tulajdonosokkal és a természetvédelmi hatósággal, s megszervezzük az élőhelyek rendszeres ellenőrzését.

1988 és 1999 között 9 erdészet teljes területét vizsgáltuk át összesen 68 396 hektár erdőben. Ez a megye erdőterületeinek 55,2%-át foglalja magába. A téli fészektérképezések során 3096 db ragadozófészket találtunk, amelyből 1297 db bizonyult lakottnak. A lakott fészkekben az alábbi madárfajok költőállományait mutattuk ki:

Fekete gólya	19 pár
Darázsölyv	26 pár
Vörös kánya	1 pár
Barna kánya	13 pár
Héja	92 pár
Karvaly	9 pár
Egerészölyv	1090 pár
Réti sas	11 pár
Kerecsensólyom	1 pár
Kabasólyom	5 pár
Macskabagoly	4 pár
Erdei fülesbagoly	12 pár
Holló	14 pár
Összesen:	1297 pár

Örvendetes, hogy a fokozottan védett fajok (fekete gólya, vörös kánya, barna kánya, rétisas, kerecsen) fészkelőhelyeinek védelmét minden esetben sikerült megnyugtatóan rendezni.

MIT KELL TUDNI A HARISRÓL?

A haris a rigónál valamivel nagyobb termetű madár, s főleg a nedves réteken fészkel. Állománya az utóbbi évtizedekben a területek kiszáradása, meliorálása, valamint a gyepek feltörése vagy intenzív művelésbe vonása miatt alaposan megcsappant. A legújabb természetvédelmi jogszabályok már a fokozottan védett kategóriába sorolják. A maradék élőhelyek megőrzése és az állomány számavétele ezért fontos feladat.

Éjszakai aktivitású madárfaj. A hímek az éjjeli órákban szinte megállás nélkül szólnak kettagú, reszelésszerű hangjukon. Ez a "krek-krek"-szerű hang szélcsendes időben több száz méterről is jól hallható. A madarásznak nincs más dol-

Madarászás mellett kiegészítő programként a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága által a parti gyepek kezelésére Fenékpusztára telepített szürkemarha tinók terelgetését, őrzését is segíthetik vendégeink.

Melegedési, teafőzési lehetőség lakókocsinkban.

Éjszakai szálláshelyként jól fűtött faházunkat kínáljuk.

Vonattal, autóbusszal, gépkocsival könnyen megközelíthetők vagyunk.

További információ és jelentkezés Palkó Sándornál a 60/469-020-as telefonszámon.

Erdei iskola

Az egyedülálló természeti környezetben működő erdei iskola három élőhely - víz, rét, erdő - jellemző növény- és állatfajait ismerteti meg a résztvevőkkel oly módon, hogy játékos formában kapcsolja be a tananyagba. A kis Túr folyócska közelében lévő bázishelyen az elhelyezés kőépületben történik, mely kiegészül konyhával és ebédlővel, valamint fürdőblokkal. Az oktatás mellett szabadidős programként íjászat, madárgyűjtés, bagolyköpet-vizsgálat, diavetítés és videózás, terepi játékok, lovaglás, kirándulások, terepi kutatás stb. szerepelnek. Az erdei iskolában nagy tapasztalattal rendelkező szakos nevelők tanítanak.

Részvételi díj: 8800 Ft.

A nyári szünidőben ugyanitt a táborok veszik át a helyet. A természetvédelmi táborok mellett az idén észak-amerikai indián kézművességet és kultúrát bemutató, az elmúlt 2000 évet játékosan áttekinthető, valamint afrikai természetvédelmi és vadásztábor is szervezünk. Mód nyílik a tájvédelmi körzet nevezetességeit, valamint a környék természeti és kultúrtörténeti értékeit is megismerni.

Elhelyezés:

saját sátorban:	10 800 Ft
tábori sátorban:	11 800 Ft
kőépületben:	12 800 Ft

Szolgáltatások: Napi ötszöri étkezés, külön autóbusszal vasúthoz szállítás, 20 fő fölött a kísérő tanárnak díjmentesség, valamint a több ízben visszatérő csoportoknál szervezési díjat fizetünk. A résztvevők útiköltségének 50%-át visszatérítjük. Ha e rövid tájékoztató felkeltette érdeklődését, úgy telefonon vagy levélben kérjen részletes programot.

Levélcím: Petrilla Attila Nyíregyháza, Boglárka u. 21. Telefon: 42/470-887, 30/9436-868.

ga, mint a jellegzetes harisélőhelyeken éjszaka hallgatózza megszámolni a "reszelő" hímeket. Az így beazonosított fészkelőkörzetek nyújtanak támpontot a fészkelő állomány nagyságáról.

Baranyában az első harisélőhelyet 1989-ben fedezték fel. A későbbi szisztematikus élőhelyterképezések tovább bővítették a fajjal kapcsolatos ismereteinket. 1999-ben már 43 élőhelyet azonosítottunk, ahol 57 pár haris fészkelését mutattuk ki. Ez több mint kétszeres állománygyarapodást jelent 1998-hoz képest. Ennyi haris még sohasem költött a megyében, ami valószínűleg az átlagosnál lényegesen csapadékosabb időjárással függ össze. Érdekesség volt, hogy a harisok a vízzel elöntött területekről a domboldalakra költöztek át, ami meglehetősen szokatlan jelenség a nyílt, sík terepet kedvelő madárfaj esetében.

VARJAKKAL, VAGY VARJAK NÉLKÜL?

A téli többbezes vetésivarjú-csapatok láttán azt gondolhatnánk, hogy tömegesen fészkelnek hazánk területén. Lehet, hogy ez 15-20 évvel ezelőtt még így volt, de a kíméletlen üldözés - a fészkelepek szétlővése és a szelektív mérgezések - lassan a kipusztulás szélére sodorják a hazai fészkelő állományt. Ezt támasztják alá az utóbbi 3 évben végzett baranyai felmérések adatai is. Fészkelepek már csak a lakott területeken, vagy azok közvetlen határán vannak. Az alábbi számlálási eredmények megdöbbentőek, s elgondolkodásra kell készítenünk a természetvédelem állami apparátusában dolgozó szakembereket.

Az 1980-as évek elején egy teljesnek és talán pontosnak nem nevezhető felmérés szerint még 14 000 pár vetési varjú fészkel Baranyában. Ha ennek csak fele volt igaz, akkor is több, mint 90%-os a csökkenés. Mindezek ellenére a varjú továbbra is szerepel a vadászható madárfajok listáján. A hivatásos vadászok minden lelőtt példányért lődíjat kapnak, miközben a fokozottan védett kék vércsék száma (nem fészkepítő faj) a fészkelőhelyek hiánya miatt rohamosan csökken, s egyre fogy a vörös vércsék, erdei fülesbaglyok és más, varjúfészkekben költő nappali és éjszakai ragadozók állománya is. A tendencia csak a varjú ismételt védelem alá helyezésével, és a

Időpont	Települések fészkelepekkel	Fészkelepek száma	Fészkelő párok száma
1997	4	9	559
1998	3	8	502
1999	4	9	598

még meglévő fészkelepek szigorú védelmével állítható meg. Ennek az intézkedésnek a megtétele az állami természetvédelmi szervek részéről a tények ellenére is évek óta húzódik. Vajon meddig várhatunk még? Vagy már eldöntötték, hogy a varjúnak ki kell pusztulnia?

Elnökségi határozatok

AZ 1999. SZEPTEMBER 23-24-I ELNÖKSÉGI ÜLÉS HATÁROZATAI

63/99. számú határozat: Az elnökség felfüggeszti az 59/99. számú határozatának végrehajtását az Ornis Kft. eladásáról, és a kérdést az adótörvény módosításának ismeretében tárgyalja majd újra. A határozatot a jelenlévők és dr. Szép Tibor telefonon egyhangúlag hozták.

64/99. számú határozat: Az V. Tudományos Ülés határon túli résztvevőinek nem kell regisztrációs díjat fizetni. A határozatot az elnökség jelenlévő tagjai és dr. Szép Tibor egyhangúlag hozták.

65/99. számú határozat: Az elnökség egyhangúlag úgy döntött, hogy az egyesület céljainak megvalósításához nincs szükség egy újabb alapítvány létrehozására a Felső-Tisza vidékén, ezért nem vesz részt a Tiszavirág Alapítványban.

66/99. számú határozat: Az elnökség érthetetlennek tartja a Tűzök folyóirat megjelenésének csúszását, és határozottan ragaszkodik ahhoz, hogy határidőre, magas színvonalon készüljön el a lap. Arra való tekintettel is, hogy a Madártani tájékoztató 22 éve működik. A lehető leghamarabb jelenjen meg az összevont szám. Az elnök, az ügyvezető igazgató és a lap szerkesztői tekintsék át együtt a lap helyzetét, és keressenek megoldást a felmerült problémákra. A határozatot az elnökség jelenlévő tagjai

és dr. Szép Tibor egyhangúlag hozták.
67/99. számú határozat: Az egyesület elnöksége érzékelve azt a tényt, hogy a természetvédelem kérdésében a szakmai szempontokat egyre inkább háttérbe szorítják a politikai szempontok, egy kerekasztal-konferenciát szervez az állami természetvédelem, az MTA, a nemzetközi szervezetek és a társadalmi szervezetek bevonásával a természetvédelem jelenlegi helyzetének megvitatására. Az elnökség jelenlévő tagjai és dr. Szép Tibor egyhangúlag hozta a határozatot.

Sorsolás

Családi tagjaink között megtartott sorsoláson társasjátékot nyertek:

Zörényi János

Hugyeczné Nedeliczki Mária

Velics Péter

ifj. László István

Orosz József

Kérjük, családi tagság választásával támogassa Ön is egyesületünket!

A Madármegfigyelő Nap nyertese

Faragó Georgina Judit volt, aki egy távcsövet nyert. Ő írta az alábbi levelet:

Nagyon szeretek a természetben sétálni akár egyedül akár a barátaimmal. De nem csak a természetben sétálok, hanem időnként az égre is nézek, és a madarakat csodálom. Az is igaz, hogy néhány fajt nem ismernek fel, de remélem hamarosan megismerem őket.

Nekem is volt egy kismadaram, de ő sajnos meghalt 1999. október 28.-án.

Most több esélyem lesz megismerni a madarakt ezzel a távcsövel, amit küldtetek. Köszönöm, hogy engem választottatok a sorsoláson, hogy a távcső az én tulajdonom legyen. Amikor elmentem erre a madármegfigyelésre nagyon megszerettem a természetet és a madarakat. És azóta még sűrűbben járok a természetben és a madarakat nézem. Még egyszer köszönöm a távcsövet!

Ui.: Nemsokára belépek az egyesületbe, és ha lesz időm még, majd írok!

Leendő tagotok:

Faragó Georgina Judit

Szerkesztőbizottság: Fidirich Róbert, Drexler Szilárd, Dr. Kalotás Zsolt, Lovászi Péter, Marik Pál, Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár: Dohán Zsófia **Nyelvi lektor:** Árki Zsóka **Szedő:** Bányai Lászlóné

Felelős kiadó: Fidlóczky József **Felelős terjesztő:** Harangi István

Nyomás: LKL Color Kft.

„A természet szolgálatában”

Immáron két éve, hogy elindult az MME új, a gyakori madaraink állományának felmérésére koncentráló programja, az MMM (Mindennapi Madaraink Monitoringja). A felmérések 1998-ban indultak, és már akkor tudtuk, hogy programunk eredményei határainkon túl is nagy érdeklődésre tartanak számot, hiszen majd a mi tapasztalataink alapján kívánja az Európai Madár-számlálási Tanács (EBCC) a gyakori madarak monitorozását Európa országai-ban beindítani.

A program módszertanának részletes ismertetésétől az alábbiakban nem szólok, mivel arról minden Tagtársunk tájékozódhatott a Madártávlat 1999/1. számában megjelent "Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM) 1998-ban, biztató kezdet és nagyszerű lehetőségek" című írásból. Néhány változásról viszont említést teszünk, elsősorban azok kedvéért, akik még nem kapcsolódtak be programunkba, de ismerték a korábbi "verziót". A módszer és a munka 1998-hoz képest néhány fontos változáson ment keresztül, melyek magát a terepi felmérést, az adatok rögzítését és az adatfeldolgozást is pozitívan érintették. 1998-ban még felmérési területenként (2.5x2.5 km-es UTM négyzet) 20 megfigyelési ponton végeztük a számlálásokat, s így sokan közülünk nem tudták a délelőtti 10 órai határidőre befejezni a munkát, különösen igaz volt ez a nehéz hegyi terepen dolgozó Tagtársainkra. Mindezt átgondolva az EBCC Végrehajtó Bizottságával közösen úgy döntöttünk, hogy a továbbiakban "csak" 15 megfigyelési ponton végezzük a számlálásokat, és a pontokat 25 lehetséges megfigyelési pontból választjuk ki (korábban 36 pontból választottunk). Mivel e programban véletlenszerűen sorsoljuk ki a felméréndő 2.5x2.5 km nagyságú területeket, ami lehetővé teszi, hogy az országra jellemző főbb élőhelyekről korrekt képet kapjunk, bevezettünk egy másik változtatást is. A változás lényege abban áll, hogy 1999-ben már a pontok

Már minden tizedik Tagtársunk bekapcsolódott az MMM állományfelmérő programba!

Madármonitoring

NAGY KÁROLY

kiválasztása sem "annyira" szubjektív alapon történt, hanem a "véletlen" alapján (a pontkiválasztás részleteitől itt szintén eltekintek). Talán ez a két változtatás volt a legfontosabb, már ami a terepi munkát illeti. A számlálásokat továbbra is két alkalommal - a fészkelési időszakban, április 15. és június 10. között - kell elvégezni. A felmérések módszerein a jövőben nem változtatunk, a fent említettek megváltoztatása viszont szükséges lépés volt.

Az MMM felmérések adatbázisai már most olyan hatalmas mennyiségű információt nyújtanak számunkra, melyek egyedülálló lehetőségeket jelentenek egyesületünknek mind Magyarország természeti állapotának és változásainak feltárásában, mind nemzetközi elismertségünk szempontjából. Eredményeink részletes ismertetése már meghaladja a Madártávlat nyújtotta lehetőségeket, ezért csak néhány dolgot emelnék ki az 1999-es év történéseiből.

1999-ben már 430 felmérő kezdhetette meg a munkát 632 négyzetben, ami hazánk területének 4,2%-a. Különböző okokból sokan nem tudták elvégezni a számlálásokat, s így december 5-ig 203 Tagtársunk küldte be adatait 263 felmért négyzetről (1998-ban ugyanez a két szám 95 és 127 volt). Többen jelezték, hogy még megküldik adataikat, és mintegy százan arról értesítettek, hogy ugyan 1999-ben nem tudták elvégezni a felmérést, de a jövőben folytatni szeretnék a munkát. Az 1998-as induláshoz képest tehát mintegy megkétszereződött mind a felmérők, mind a felmért területek száma, s ha 2000-ben is sikerül megtartanunk ezt a tendenciát, akkor elérhetjük az eltervezett optimális "szintet". Az MMM már ma is stratégiai fontosságú program tagjaink számára is, hiszen egyesületünk minden tizedik tagja csatlakozott hozzá, s tény az is, hogy hazánkban jelenleg nem folyik más, ehhez hasonlóan nagyszámú résztvevőt foglalkoztató és ilyen nagy területet felölelő, az élővilág állapotát monitorozó munka.

Az eddig beérkezett adatok feldolgozása megtörtént, s az eredményeket egy összefoglalóban fogjuk megjelentetni,

melyet minden aktív felmérőnkhez eljuttatunk, de a programhoz 2000-ben csatlakozó, ill. érdeklődő Tagtársainknak is szívesen megküldjük!

NÉHÁNY FONTOS ESEMÉNY 1999-BŐL:

- Április 3-án és november 20-án tartottuk az MMM II. és III. Országos Találkozókat Budapesten, ahol bemutattuk és megvitattuk a program módosításait, eredményeit és jövőbeni terveinket, valamint november 20-án kisorsoltuk a 40 db EBCC Európai Madáratlaszt is (szigorúan a véletlen szabályai alapján).
- A jövőben az MMM felmérők is bekapcsolódhatnak az RTM felmérésekbe (Ritka és Telepesen költő madárfajok fészkelő-állományának Monitoring programja).
- A program eredményeiről beszámoltunk az Európai Ornitológus Unió gdanski konferenciáján és az MME V. Tudományos Ülésén, beszámolóinkat megküldtük a programot finanszírozó RSPB-nek is.
- Mivel a téli madárállományokra vonatkozóan nincsenek hasonló jellegű adataink, kísérleti jelleggel 2000 januárjában téli számlálásra kértük fel érdeklődő felmérőinket (december 5-ig mintegy százan jelezték részvételi szándékukat).

JELENTKEZÉS

A 2000. ÉVI FELMÉRÉSEKRE:

A Madártávlat ezen számában mellékelt MMM Jelentkezési Lap részletes információkkal szolgál az MMM felmérésekbe bekapcsolódni kívánók számára. (Fontos megjegyezni, hogy ha valaki már a korábbi két évben jelentkezett a programra, akkor nem kell újra jelentkeznie csak abban az esetben, ha további területe(ke)n is dolgozni szeretne.)

Az eddigi tapasztalatok birtokában néhány dolgot szeretnék kiemelni:

Fontos lenne, hogy azokon a területeken (négyzetekben), ahol a munka már elkezdődött vagy jövőre indul be, ott hosszú ideig folyamatos legyen, ezért inkább "csak" 1-2 négyzetet vállaljunk, mert ennyit könnyebben fel tudunk

mérni minden évben. Az is fontos volna, hogy az ország azon tájain is növekedjen a felmért négyzetek száma, ahol eddig még nem, vagy csak néhány területet mértek fel. Fajismeretünk folyamatos bővítése szintén elengedhetetlen, a felmérendő területünk gyakori madárfajait ismernünk kell ahhoz, hogy hosszú távon eredményes munkát végezhessünk.

A résztvevők számára a program továbbra is biztosítja a szükséges térképeket, nyomtatványokat és a hangfelismerést segítő kazettákat. 2000-ben 50 értékes ajándékot sorsolunk ki a felmérést elvégzők között (értékes távcső, határozókönyvek, CD-ROM-ok, mountain bike stb.). A jövőben minden négyzet, illetve felmérőjének neve annyiszor kerül a sorsolási "kalapba", ahány éve az adott négyzetet folyamatosan felmérjük. A Madártávlat következő számában pontosan leírjuk, hogy mik lesznek az ajándékok, jelenleg még eddigi felmérőink véleményét, ötleteit várjuk a témával kapcsolatban.

1999-ben megkérdeztük felmérőinket, hogy melyek azok a madárfajok, amelyek terepi felismerésében bizonytalanok, s ezen információkat felhasználtuk a felmérési adatok elemzésénél. Ezek alapján arról is információt szerezünk, hogy melyek azok a fajok, amelyeknek felismerésével sokan gondban vannak. Ezeknek a fajoknak a megismertetése közös feladatunk, s a jövőben a helyi csoportokkal együttműködve faj- és élőhelyismereti témákban előadásokat, képzéseket szeretnénk indítani az érdeklődők számára.

Végül, de nem utolsósorban a program szervezői és az EBCC nevében szeretnék köszönetet mondani a megfigyelésben 1999-ben részt vevőknek. (Az alábbi felsorolásban csak azon felmérők szerepelnek, akik 1999. december 5-ig megkülték felmérési eredményeiket. A dőlt betűvel jelölt Tagtársaink 1999-ben EBCC Európai Madáratlaszt nyertek.) Aczél Gergely, Albert László, Antoni Gyula, Argai Sándor, Aszalós Csongor dr., Bagdi Antal, Bakó Gábor, Balogh Orsolya, Barócsi Attila, Bartha Csaba, Békés Eszter, Bende Zsolt, Bihari Zoltán, Biszterszky Gábor, Blaskó Árpád, Bokorné Berki Mónika, Boruzs András, Bozay Balázs, Bugyi Mihály, *Buka Sándor (Mezősas)*, *Bukovác Róbert dr. (Budapest)*, Cserhádi Zoltán, Csicsó László, Csörghe Géza, Csubák Attila, Dávid András, Dikasz Endre, Dobos Zsolt, *Dolinay Tamás (Nyíregyháza)*, Dombi Kornél, Domján András, Ébner Irén,

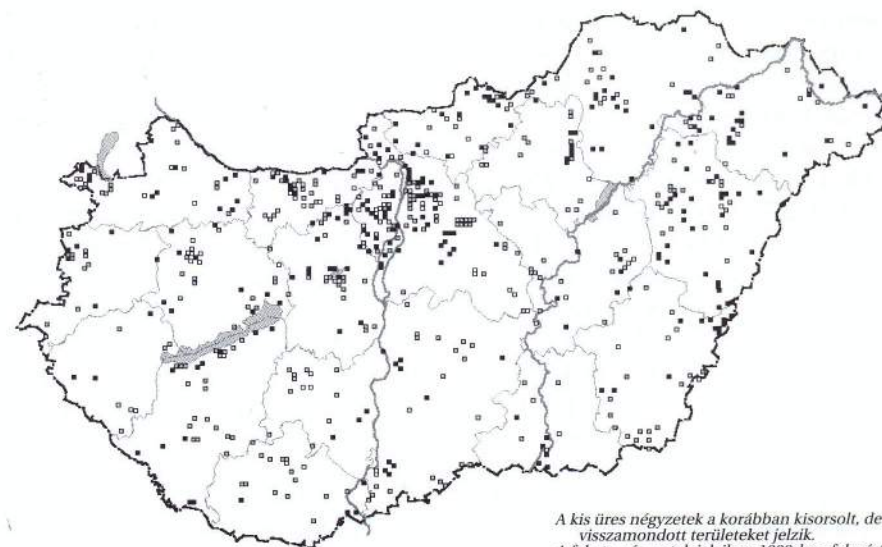
Egyed Pál, *Farkas Péter (Balatonendréd)*, Fazekas Bálint, Fehér István, Fekete Sándor, Felvégi Andrea, *Fenyves Ervin (Tiszaújváros)*, Ferenczi Márta, Fröhlich Zoltán, Gáti Eszter, Gottschall Péter, Greguss Ditta, Gruber Ágnes, Gszellmann Diána, Gyimesi Ábel, Gyulai Zoltán, Hadarics Tibor dr., Hármori Dániel Ottó, *Haskó Dániel (Kutas)*, Haulik Klára, Hegedüs Dániel, Hóka Sándor, Horváth Antal, Horváth László, *Horváth Márton (Budapest)*, Hörcsik T. Zsolt, Huszti Sámuel, Iszály Ferenc, Jakab Attila, Jakab Béla, Jankovics Valéria, Jánossy László dr., Jánossyné dr. Solt Anna, Jenőffy Gábor, *Jerkovich Gergely (Budakeszi)*, Kajdócsi Szabolcs, Kalinovits Gergő, *Kapitány Mariann (Siófok)*, Kardos Imre, Kasza Ferenc dr., *Kern Roland (Márianosztra)*, *Kis Balázs (Ózd)*, Kiss Alexandra, *Kiss Ernő (Telkibánya)*, Kiss Imre, Kiss Zsolt dr., Kleszó András, Knapp József, Kócs Lajos, Koltai Ernő, Koncz András, Korponai Mihály, Kovács Attila, Kovács Eliza, *Kovács Ernő (Fadd)*, Kovács Gyula, *Kovács Ildikó (Budapest)*, *Kovács János (Göd)*, Kovács József, Kovács Nimród, Kovács Zoltán Pál, Körei Ferenc, *Krüg Tibor (Komárom)*, Kun László, Kun Zoltán, Laczkó Gábor, Lagler Ákos, Lagler Gábor, Lajos Balázs dr., Lajosné Dóka Tímea, *Langa József (Salgótarján)*, Legány András dr., Lengyel Violetta Katalin, Lepold Ágnes, Lepold Zoltán, *Lorencsics Lajos (Óhid)*, Lovas István, Mäder Tamás, Makk Kamilla, *Már Tamás (Pocsaj)*, *Marcell Kolos (Budapest)*, Mészáros József, Mikes Viktor, Miklós Nóra, *Miltner Zsolt (Szurdokpüspöki)*, Mogyorósi Sándor, Molnár Attila, Molnár Balázs, Molnár Kadocsa, Monoki Ákos, *Móroc Attila (Baja)*, *Morvainé Konyha Dóra (Rudabánya)*, Nádai Béla

dr., Nagy Balázs, Nagy Gábor, Nagy István, Nagy Károly, Nagy László, Nagy Tamás, Nátz Ervin, Nemcsók Mihály, *Németh Anna dr. (Budapest)*, Oláh Viktória, Oravec György, Orosz József, Oroszi Zoltán, Ősz Gusztáv, Pabar Zoltán Mihály, *Papp Ferenc (Salgótarján)*, Pásti Csaba, *Pék Vivien (Budapest)*, *Pitter Gábor (Budapest)*, Puhár István, Polyák Ferenc, Pottondy Ákos, Privigyei Csaba, *Ruisz Kornél (Szombathely)*, Sali István, *Sándor Krisztián (Budapest)*, *Sasvári János (Nagytálya)*, Schmidt András, Schmieder Melinda, Sebestyén Attila, Selyem József, Sidó Szabolcs, Sipos Zsuzsa, *Somogyi Bálint (Pápa)*, Somogyi Zsolt, Somogyiné Keszthelyi Judit, *Sós Endre dr. (Budapest)*, Sótér Szabolcs, Süle Szilvia, Sverteczki Emőke, Szaák Tibor, Szabó Ferenc, Szabolcs Imre, Szakál László, Szakál Zoltán, *Szamosvári István Zoltán (Baja)*, Szecsődi György, *Szekerés Péter (Gödöllő)*, Szél László, Szelle Ernő, *Szenográdi Tamás (Szécsény)*, Szentes Csaba, Szentirmai Sándor, Szép Tibor dr., Szőke Gábor, Tamás István ifj., *Tarcsa Tamás (Nyíregyháza)*, Tatai Sándor, Tél András, Tihanyi Gábor, *Toldi Zoltán (Természetbarát Diákkör)*, Tóth László József, Tóth Norbert, Tóth Szabolcs, *Tóth Zoltán (Mány)*, Ungváry Gábor Dr., Varga Sándor, Vasas András, Végyvári Zsolt, Vértes Imréné, Vizer Gábor, *Vizslán Tibor (Miskolc)*, Walter Wettstein, Weszelinow Ottó, *Zalai Tamás (Heves)*, Zsiga Balázs, *Zsólyomi Tamás (Debrecen)*.

Köszönjük a munkájukat!

Köszönjük az RSPB és a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola támogatását!

Kérdéseivel keresse a programvezetőt (Nagy Károly tel.: 30/906-6285) □

Az MMM program során 1999-ben megfigyelt területek

A kis üres négyzetek a korábban kisorsolt, de visszamondott területeket jelzik.
A fekete négyzetek jelzik az 1999-ben felmért és 1999. november 30-ig beküldött négyzeteket.
A szürke négyzetekről 1999. november 30-ig nem érkezett felmérési adat.

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Rendelkezési nyilatkozat

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Adószám: 19001243-2-43

Gólya éve - egy kicsit másképp

A hagyomány szerint a gólya hozza a kisbabát. Kíváncsiak vagyunk, vajon a gólya éve ebben az értelemben is sikeres volt-e? Arra kérem tagtársaimat, írják meg, ha ismernek olyan MME tagot, akinek babát hozott a gólya: gyermeke született 1999-ben, vagy (mivel a gólya szerepe a folyamatban nem tisztázott) a 2000. év elején várható. A szülők és a baba nevére lennének kíváncsiak, szeretnénk meglepni őket egy apró ajándékkal.

Lovászi Péter gólyavédelmi programvezető
lovasz.peter@mme.hu
6725 Szeged, Sárkány u. 10.

"Legkedvesebb madaram, a gólya"

A nemzetközi gyermekrajz-pályázat eredménye

A marosvásárhelyi Milvus Csoport, az MME és a Vajdasági Madártani és Madárvédelmi Egyesület a fehér gólya megvédésére indított közös programot a REC támogatásával. Ennek része volt a rajzpályázat, melyre 8322 gyermekküldött be rajzokat, összesen 8555-öt. Ez országonként a következő volt: Magyarországról 7497 pályázó 7716 rajzot, Romániából 792 pályázó 801 rajzot, Szlovákiából 19 pályázó 22 rajzot, a Vajdaságból 16 pályázó 16 rajzot küldött.

A LEGJOBBAK:

Ovisok: 1. helyezett: Varga Petra (Nagykanizsa), 2. helyezett: Tóth Bernadett (Nyíregyháza), 3. helyezett: Hóbor Evelin (Csurgó)

Alsósok: 1. helyezett: Horváth Flóra (Szombathely), 2. helyezett: Bárnai Péter (Kecskemét) és Könczöl Kamilla (Vác),
3. helyezett: Áfra Judit (Nyíregyháza)

Felsősök: 1. helyezett: Mód Lilla (Budapest), 2. helyezett: Nagy Karolina (Budapest),

3. helyezett: Kossina Ágnes (Balmazújváros) és Ternóczi Szilvia (Abaliget)

Gímisek: 1. helyezett: Kiss Borbála (Nagyatád), 2. helyezett: Jánosházi Ildikó (Esztergom),

3. helyezett: Bajkó Enikő (Marosvásárhely)

Gratulálunk nekik!

A rajzpályázat kiállítását 2000. január 24-től 30-ig lehet megtekinteni Budapesten, a Marcibányi Téri Szabadidőközpontban. A díjátadás január 29-én szombaton, délután 2 órakor lesz. Szeretettel várunk Téged, szüleidet és barátaid is!

AZ MME GÓLYAVÉDELMI PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÓI VOLTAK 1999-BEN

Központi Környezetvédelmi Alap
MOL Rt.

REC (Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe)

Tisztelt Tagtársunk!

Idén ismét dönthet személyi jövedelemadója 1%-ának felhasználásáról. Kérjük, támogassa a természetvédelmet, ajánlja fel ezt az összeget egyesületünk javára!

Az Ön támogatásával veszélyeztetett fajokat és természeti értékekben gazdag élőhelyeket védhetünk meg, hatékonyabb környezeti nevelési munkát végezhetünk.

Sajnos már látjuk, hogy 2000-ben nehezebb gazdasági helyzetbe kerülünk, mint az elmúlt években bármikor, ezért örülnénk, ha minél több tagunk segítené ily módon munkánkat.

Ajánlja fel részünkre az 1%-ot akkor is, ha úgy gondolja, hogy az csak egy csekély összeg, hiszen a sok-sok természetbarát felajánlása alapján az elmúlt évekhez hasonlóan 2000-ben is elmondhatjuk, hogy sokan értenek egyet céljainkkal, támogatják tevékenységünket.

Amennyiben Ön nem adózó (pl. nyugdíjas, diák), akkor kérjük, hogy a rendelkezési nyilatkozatot adja oda családtagjainak.

Mindenkitől kérjük, hogy a rendelkezési nyilatkozat fennmaradó példányait, vagy a további, fénymásolt példányokat (a nyilatkozat fénymásolható) adja tovább ismerőseinek és kérje meg őket, hogy ők is támogassák a természetvédelem ügyét.

Hogyan kell a nyilatkozatot leadni?

A rendelkezési nyilatkozat egy példányát bele kell helyezni egy szabvány méretű borítékba.

A borítékra rá kell írni a felajánló nevét, lakcímét, adóazonosító jelét (nem a személyi számot!).

A lezárt borítékot el kell helyezni az adóbevallási csomagban.

Amennyiben adóbevallását munkáltatója intézi, akkor a rendelkező nyilatkozatot tartalmazó borítékot, hátul, a boríték lezárásánál, a ragasztott felületére átnyúlóan a felajánlónak saját kezűleg alá kell írnia. Ezután a munkáltatónak át kell adnia.

A munkáltató kísérőjegyzéket készít, amely tartalmazza a rendelkező nyilatkozatot tevő személyek nevét, adóazonosító jelét és a boríték átadását igazoló aláírást. **A munkáltatónak a boríték átvételéről elismervényt kell adnia!** Kérjük, győződjön meg arról, hogy a munkáltatója ezt megtette!

Köszönjük támogatását!

Az MME Titkárságon megvásárolható külföldi könyvek

(még tavalyi áron):

1 pld	Harris, Tucker & Vinicombe The Macmillan: Field Guide to Bird Identification	6 083 Ft
3 pld	Adolfsson & Cherrug: Bird Identification. A Reference Guide	9 739 Ft
1 pld	Brown, Ferguson, Lawrence & Lees: Tracks & Signs of the Birds of Britain and Europe	6 083 Ft
1 pld	Henderson: Dictionary of Biological Terms	4 058 Ft
1 pld	Baker: Warblers of Europe, Asia and North Africa	13 472 Ft
1 pld	Madge & Burn: Crows and Jays	10 531 Ft
1 pld	Rod Ward: A Birdwatchers' Guide to The Gambia	4 363 Ft
1 pld	Barlow & Wacher & Disley: A Field Guide to Birds of The Gambia and Senegal	10 551 Ft
3 pld	Beaman: Palearctic Birds. A Checklist of the Birds of Europe, North Africa and Asia	4 058 Ft
1 pld	MacKinnon: A Field Guide to the Birds of Borneo, Sumatra, Java and Bali	14 910 Ft

**"LEGKEDVESEBB MADARAM A GÓLYA"
CÍMŰ NEMZETKÖZI RAJZPÁLYÁZATRA
TÖBB MINT 8500 RAJZ ÉRKEZETT.
EBBŐL MUTATUNK BE NÉGYET.**

BUCUR FLORINA DAIANA 9 éves Iasi, Románia

Különdíj

Kiss Borbála 18 éves Nagyatád

1. helyezett

Temóczi Szilvia 14 éves Abaliget

3. helyezett

Hóbor Evelin 6 éves Csurgó

3. helyezett

2000 a kerecsensólyom éve

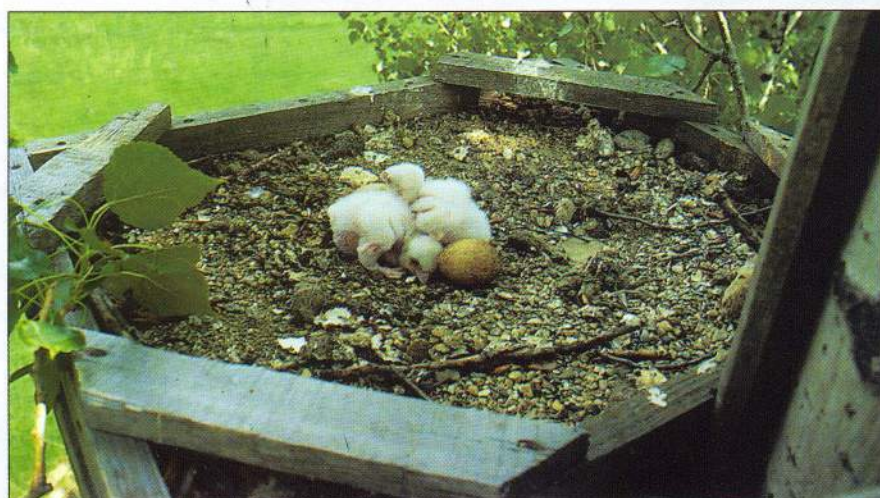
Egy kis pihenés

Bagyura János

A kicsik örökké éhesek

Bagyura János

A biztonságos műfészek

Bagyura János